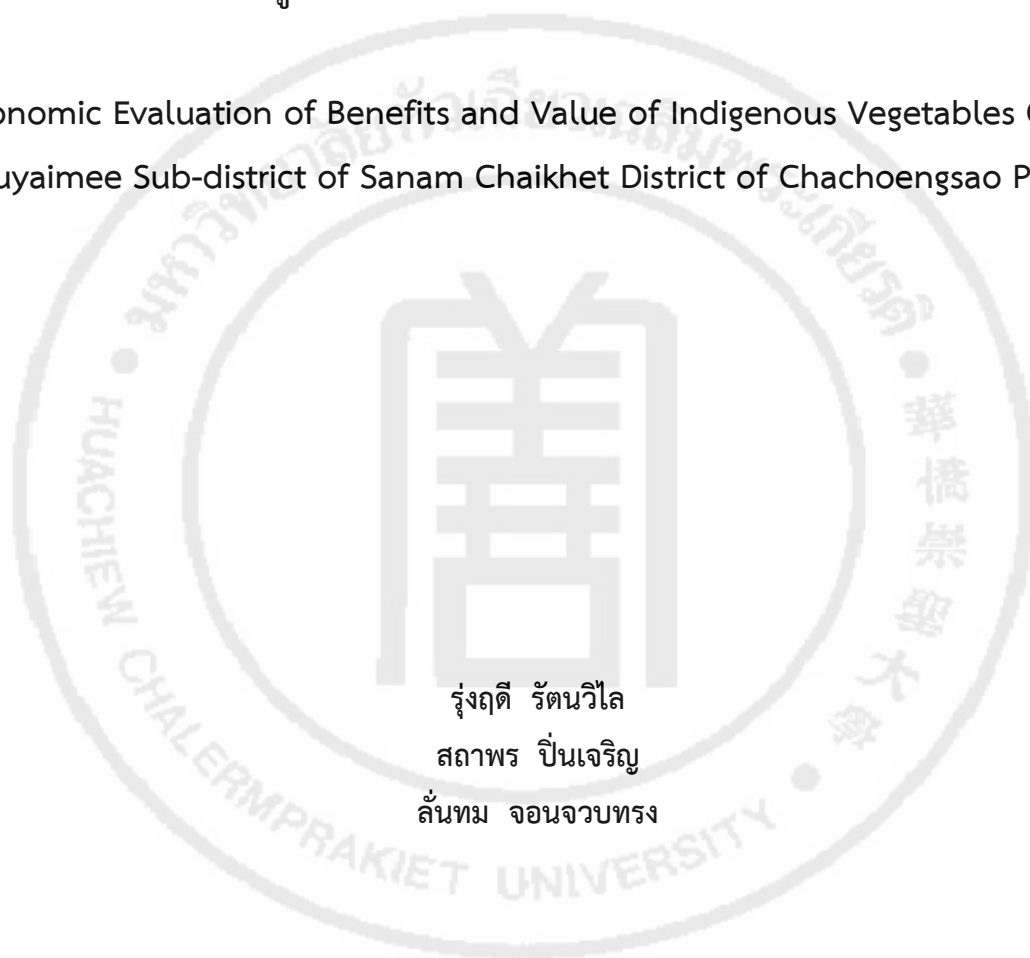

การใช้ประโยชน์และมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้าน
ในตำบลคู้ายายหมี่ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

Economic Evaluation of Benefits and Value of Indigenous Vegetables Grown
in Kuyaimie Sub-district of Sanam Chaikhet District of Chachoengsao Province

รุ่งฤดี รัตนวิไล
สถาพร ปิ่นเจริญ
ล้นทม จอนจวบทรง

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ปีการศึกษา 2555

Research Title: Economic Evaluation of Benefits and Value of Indigenous Vegetables Grown in Kuyaimae Sub-district of Sanam Chaikhet District of Chachoengsao Province

Researchers: Rungrudee Rattanawilai, Sathaporn Pincharoan, and Lanthom Jonjoubsong

Institution: Huachiew Chalermprakiet University

Year of Publication: 2016

Publisher: Huachiew Chalermprakiet University

Sources: Huachiew Chalermprakiet University

No. of Pages: 114 Pages

Keywords: Benefits, Economic values, Indigenous vegetables

Copyright: Huachiew Chalermprakiet University

Abstract

This research aims 1) to study the benefits of indigenous vegetables promoted as self-sufficient theory and to study d 2) to evaluate the economic values of the indigenous vegetables in Kuyaimae Sub-district of Sanam Chaikhet District of Chachoengsao Province.

The population-based study included 87 gardeners who have cultivated indigenous vegetables and sold to an organic agriculture group in Kuyaimae sub-district, Sanam Chaikhet district of Chachoengsao province. They have received direct benefits from 155 indigenous vegetables for their own consumption and income. Data were collected with interviews and analyzed by creating a summary from interviews, descriptive statistics and a one-way ANOVA.

The research showed 1) that most gardeners were female aged between 41–60, with family members of around 4 – 6 people and possessed cultivated land approximately 1 – 15 rai. The economic values of indigenous vegetables could be divided into three groups 2) for own consumption calculated as 123,122.4 Baht per

year, for selling to the organic agricultural group calculated as 479,825.2 Baht per year, and for value adding calculated as 33,764 Baht per year. Furthermore, the statistics findings showed that there was a significant difference of value of indigenous vegetables selling between growers and common farmers with a different cultivation size at 0.05

Key words: Benefits, Economic values, Indigenous vegetables

ชื่อเรื่อง การใช้ประโยชน์และมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้าน ในตำบลคูยายหมี
อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผู้วิจัย รุ่งฤดี รัตนวิไล สถาพร ปิ่นเจริญ ลั่นทม จอนจวบทรง

สถาบัน มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ปีที่พิมพ์ 2559

สถานที่พิมพ์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

แหล่งที่เก็บรายงานฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

จำนวนหน้างานวิจัย 114 หน้า

คำสำคัญ การใช้ประโยชน์โดยตรง มูลค่าทางเศรษฐกิจ ผักพื้นบ้าน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 2) ประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้าน ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ เกษตรกรทั้งหมดที่ปลูกผักพื้นบ้านและนำผลผลิตส่งเข้ากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ในเขตพื้นที่ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 87 ครัวเรือน ที่ใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน จำนวน 155 ชนิดพืช เพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน เพื่อขายโดยส่งเข้ากลุ่มและเพื่อผลิตเป็นผลผลิตต่อเนื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสร้างข้อสรุปจากการสัมภาษณ์ สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุระหว่าง 41-60 ปี สมาชิกในครัวเรือนจำนวน 4-6 คน พื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 1-15 ไร่ การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ เพื่อการบริโภคในครัวเรือน เพื่อขายโดยส่งเข้ากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ และผลิตเป็นผลผลิตต่อเนื่อง 2) มูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้านจากการใช้ประโยชน์ในแต่ละด้านคือ มูลค่าทางเศรษฐกิจเพื่อการบริโภคในครัวเรือน เท่ากับ 123,122.4 บาทต่อปี มูลค่าทางเศรษฐกิจเพื่อขายโดยส่งเข้ากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ เท่ากับ 479,825.2 บาทต่อปี และมูลค่าทางเศรษฐกิจของผลผลิตต่อเนื่องเท่ากับ 33,764 บาทต่อปี ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ขนาดพื้นที่

ทำการเกษตรที่แตกต่างกันมีมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่มแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ การใช้ประโยชน์โดยตรง มูลค่าทางเศรษฐกิจ ผักพื้นบ้าน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การใช้ประโยชน์และมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้าน ในตำบลคูยายหมี่ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา สำเร็จได้ด้วยความกรุณา ของคุณนันทวัน หาญดี คุณพลูเพ็ชร สีเหลืองอ่อน คุณคำปิ่น สุพรม และเกษตรกรสมาชิกกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทราทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและตอบข้อซักถาม และขอขอบคุณมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติที่ได้ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัย งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จได้

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ข้อจำกัดของการวิจัย	4
นิยามตัวแปร	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	6
มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์	22
มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	26
ผักพื้นบ้าน	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	33
ประชากร	33
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล	37
การวิเคราะห์ข้อมูล	37
จริยธรรมการทำวิจัย	38

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	39
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน	39
ส่วนที่ 2 การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน	41
ส่วนที่ 3 การประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้านและ ผลผลิตต่อเนื่อง	45
ส่วนที่ 4 ทดสอบสมมุติฐานการวิจัย	46
ส่วนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน	48
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	51
สรุปผลการวิจัย	51
อภิปรายผล	53
ข้อเสนอแนะ	59
บรรณานุกรม	61
ภาคผนวก	64
ก แบบสัมภาษณ์	65
ข ตารางที่ 4.2 ชนิด ปริมาณผลผลิต ผักพื้นบ้าน เป็นรายเดือน พ.ศ. 2556	71
ค-1 ตารางที่ 4.3 รายได้ของเกษตรกร จากการขายผักพื้นบ้านทุกชนิด ปี พ.ศ.2556	82
ค-2 ตารางที่ 4.4 รายได้ของเกษตรกรจากการขายผักพื้นบ้านทุกชนิด เป็นรายเดือน ปี พ.ศ.2556 (หน่วย : บาท)	86
ค-3 ตารางที่ 4.5 รายได้จากผลผลิตต่อเนื่องของเกษตรกรเป็นรายเดือน ปี พ.ศ.2556 (หน่วย : บาท)	94
ค-4 ตารางที่ 4.6 รายได้ของเกษตรกรที่มีผลผลิตต่อเนื่องและ ไม่มีผลผลิตต่อเนื่อง (บาทต่อปี)	96
ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ	100
จ ประวัติย่อผู้วิจัย	104

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่	
4.1 เพศ อายุ สมาชิกในครัวเรือน และขนาดพื้นที่ทำการเกษตร	39
4.7 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับมูลค่าขายผักพื้นบ้าน โดยส่งเข้ากลุ่ม	47
4.8 ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดพื้นที่ทำการเกษตรกับมูลค่าขายผักพื้นบ้าน โดยส่งเข้ากลุ่ม	48
4.9 ปัญหา อุปสรรค การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน	49

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่	
2.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	9
2.2 การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์โดยรวม	23
2.3 ขั้นตอนการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์	24
2.4 รูปแบบมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์โดยรวม	25
2.5 มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจและสังคมสู่ความยั่งยืน	27
4.1 การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน	41

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาการเกษตร พ.ศ. 2555-2559 ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ได้ระบุวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาการเกษตรไว้ว่า “เกษตรกรรมมีคุณภาพชีวิตที่ดี ประชาชนมีความมั่นคงด้านอาหาร เป็นฐานสร้างรายได้ให้แผ่นดิน” (นาถพงศ์ พัฒนพันธ์ชัย และคณะ. 2551:3) ภาคการเกษตรยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการพัฒนาการเกษตรให้มีความเข้มแข็งเกษตรกรรมมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรตาม แนวทางการพัฒนาข้อ 5.4 กล่าวว่า สร้างความมั่นคงปลอดภัยด้านอาหารในครัวเรือนเกษตรกร เพื่อเป็นหนทางไปสู่การพึ่งพาตนเองและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและผู้บริโภค และยังสามารถช่วยทำให้เกิดความมั่นคงและปลอดภัยด้านอาหารในครัวเรือน โดยการส่งเสริมให้เกษตรกรทำเกษตรกรรมแบบยั่งยืน เพื่อให้เกิดความสมดุลด้านเกษตรกรรมโดยจัดให้มีกลไกด้านความรู้และขับเคลื่อนระดับชุมชนและระดับประเทศ สนับสนุนให้ประชาชนทั่วไป ทำสวนผักคนเมือง (City farm) ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษสำหรับกลุ่มครัวเรือนหรือชุมชนที่มีความสนใจ เพื่อช่วยให้คนเมืองสามารถพึ่งพาตนเองด้านอาหารได้ และเกิดความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือน สามารถสร้างรายได้ ลดรายจ่ายให้กับครัวเรือนและชุมชน ลดภาวะโลกร้อน และเสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรง การปลูกผักไว้บริโภคเองภายในครอบครัวจึงจัดเป็นกิจกรรมภายในครอบครัวอีกกิจกรรมหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สามารถทำร่วมกันได้ กับคนในครอบครัว ชุมชนและสังคมได้เป็นอย่างดี ((ร่าง)แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559): กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กันยายน 2554)

จากร่างแผนพัฒนาการเกษตรข้างต้นมีเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นคงปลอดภัยด้านอาหารในครัวเรือน เพื่อเป็นหนทางไปสู่การพึ่งพาตนเองและการพัฒนาคุณภาพชีวิต วิธีการหนึ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของรัฐบาลที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเกษตร คือการรณรงค์ให้ครัวเรือนและเกษตรกรในชุมชนมองเห็นถึงคุณค่าและมูลค่าของพืชผักที่ปลูกอยู่รอบๆบ้าน ภายในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ นั่นคือ ผักพื้นบ้านซึ่งมีอยู่ทั่วไปที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ รอบๆบ้าน ภายในชุมชน หรือปลูกไว้เพื่อบริโภค เมื่อมีเหลือจากการบริโภคภายในครอบครัวก็สามารถนำไปขายหรือจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ได้ ผักพื้นบ้านจัดเป็นผักปลอดสารพิษที่มีคุณค่า โภชนาการด้านอาหารและสมุนไพร เป็นอย่างดี

ครัวเรือนที่ปลูกผักพื้นบ้านไว้บริโภค ส่วนที่เหลือจากการบริโภคครัวเรือนสามารถนำไปขายเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม และยังสามารถต่อยอดโดยการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตของตนเป็นผลผลิตต่อเนื่องได้เพิ่มขึ้น นับเป็นแนวทางในการสร้างรายได้ ลดรายจ่ายให้กับครัวเรือนได้อย่างแท้จริง

จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มุ่งเน้นในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแหล่งผลิตอาหารปลอดภัย ดังครัวเรือนของเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในตำบลคูยวมหิ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นชุมชนตัวอย่างที่มีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ และเป็นแหล่งเรียนรู้ดูงานของหน่วยราชการ กลุ่มเกษตรกร หน่วยงานส่งเสริมด้านการเกษตรรวมถึงกลุ่มผู้บริโภคที่ต้องการเข้าถึงอาหารปลอดภัย ชุมชนแห่งนี้ยังเป็นชุมชนต้นแบบที่มีการส่งเสริมให้บริโภคผักพื้นบ้านและใช้ประโยชน์จากผักพื้นบ้านในการพัฒนาชุมชน เกษตรกรในชุมชนนี้มีวิถีชีวิตและศักยภาพในการพึ่งพาตนเองด้านอาหาร เป็นแหล่งผลิตอาหารปลอดภัย สร้างรายได้จากอาชีพเกษตร และเป็นอาชีพที่มีส่วนสำคัญในการดูแลสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ของจังหวัดฉะเชิงเทราอีกด้วย จึงมีครัวเรือนที่ทำการเกษตร ปลูกผักพื้นบ้านไว้บริโภคเอง ส่วนที่เหลือจากการบริโภคก็จะนำไปจำหน่ายภายในชุมชน จนกระทั่งถึงปลูกผักไว้ขายในเชิงการค้าและมีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่อรองรับผลผลิตทางการเกษตรที่คนในชุมชนผลิตได้เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตไปขายผ่านกลุ่ม โดยที่กลุ่มจะทำการตลาดให้

ผลผลิตที่ได้มีทั้งผักพื้นบ้านโดยทั่วไปและผักพื้นบ้านที่ได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ IFOAM ผักพื้นบ้านที่มีการปลูกในรูปแบบของผักอินทรีย์ เกษตรกรจะรวบรวมส่งเข้ากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์เพื่อจำหน่ายเป็นผักอินทรีย์ซึ่งมีราคาสูงกว่าผักพื้นบ้านโดยทั่วไป เนื่องจากผักอินทรีย์ที่ได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements) กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์สนามชัยเขตมีการประกันราคาผัก โดยกลุ่มจะเป็นผู้กำหนดราคาผักแต่ละชนิดเองและประกันราคาขั้นต่ำของผักอินทรีย์ โดยใช้ราคาในปีก่อนเป็นเกณฑ์ในการกำหนดราคาขายผักในปัจจุบัน ส่วนผักที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แต่มีการรับรองแปลง ผักชนิดนี้จะไม่มีการประกันราคาผัก ราคาจะขึ้นลงตามราคาตลาดหรือตามที่คุณซื้อที่กำหนดโดยที่ราคาตลาดจะต่ำกว่าราคาประกันของกลุ่ม

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านที่อยู่รอบบ้านและชุมชน ครัวเรือนสามารถเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายจากการใช้ประโยชน์โดยตรง จากผักพื้นบ้านที่มีอยู่ และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผักที่มีอยู่รอบๆบ้านได้เป็นอย่างดี รวมถึงการที่ครัวเรือนหรือชุมชนควรจะได้ตระหนัก เห็นความสำคัญและคุณค่าของผักพื้นบ้านที่มีอยู่รอบๆ ครัวเรือนภายในชุมชนซึ่งเป็นทุนเดิมอยู่แล้วว่าจะทำอย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และนำมาสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนได้มากที่สุด โดยวิธีการหามูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับ

นโยบายการพัฒนาการเกษตรของรัฐบาลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ที่ระบุไว้ให้สร้างความมั่นคงปลอดภัยด้านอาหารในครัวเรือนเกษตรกร เพื่อเป็นหนทางไปสู่การพึ่งพาตนเองและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและผู้บริโภค จากความสำคัญข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการใช้ประโยชน์และมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้าน ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

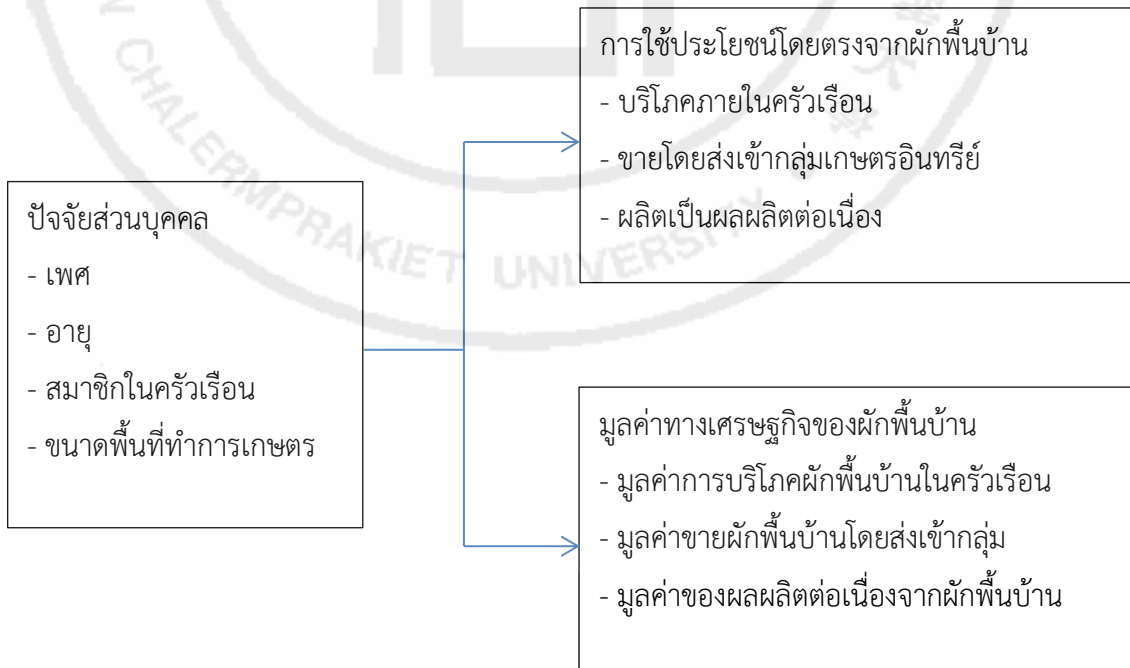
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาการใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. ประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้าน ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันจะมีการใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน และมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้านที่แตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัย

เนื่องจากมูลค่าการบริโภคผักพื้นบ้านในครัวเรือน และมูลค่าของผลผลิตต่อเนื่องจากผักพื้นบ้านมีมูลค่าน้อย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงต้องการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่ม เท่านั้น ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันจะมีมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ ทำการศึกษาการใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้าน ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้งในรูปของผักสดและผลผลิตต่อเนื่อง ที่ได้จากผักพื้นบ้านทั่วไป และผักพื้นบ้านที่ได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ IFOAM ที่เกษตรกรส่งเข้ากลุ่มเกษตรอินทรีย์สนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นผู้รวบรวมและทำการตลาดเพื่อนำไปขาย ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือน มกราคม – ธันวาคม 2556 ในเขตพื้นที่ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

งานวิจัยนี้จะใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา จำนวน 87 ครัวเรือน กำหนดให้ หัวหน้าครัวเรือนหรือคนใดคนหนึ่งในรอบครัวเป็นตัวแทนผู้เข้าไปใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน 3 ด้าน คือ ด้านการบริโภคภายในครัวเรือน ด้านการนำไปขายโดยส่งเข้ากลุ่มเกษตรอินทรีย์ และด้านการผลิตเป็นผลผลิตต่อเนื่อง โดยใช้ประโยชน์จากผักพื้นบ้านทั้งหมดจำนวน 155 ชนิดพืช ในเขตพื้นที่ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. ชนิดของผักพื้นบ้านในแต่ละช่วงเดือนของปีจะออกผลผลิตแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงเวลา และขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ
2. เกษตรกรมีการเข้าออกจากกลุ่มเกษตรอินทรีย์ตลอดเวลาอันเนื่องมาจากปัจจัยด้านสุขภาพและเวลาที่มีจำกัดเพราะต้องทำกิจกรรมภายในครัวเรือนหลายอย่าง

นิยามตัวแปร

การใช้ประโยชน์โดยตรง หมายถึง การบริโภคภายในครัวเรือน การนำไปขายโดยส่งเข้ากลุ่ม และผลิตเป็นผลผลิตต่อเนื่องจากผักพื้นบ้าน

ผักพื้นบ้าน หมายถึง ผักพื้นบ้านอินทรีย์ที่ได้ขึ้นทะเบียนรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และผักพื้นบ้านอินทรีย์ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ที่ปลูกอยู่รอบๆ บ้าน ภายในชุมชน

มูลค่าทางเศรษฐกิจ หมายถึง มูลค่าที่คิดจากรายได้การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน มีค่าเท่ากับมูลค่าที่เป็นตัวเงิน ณ ราคาตลาด หรือ ราคาประกัน คำนวณจากราคา คุณ ปริมาณ ผลผลิตของผักพื้นบ้านแต่ละชนิด

ราคาตลาด หมายถึง ราคาที่ทำการซื้อขายผักพื้นบ้านอินทรีย์ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งหรือ ณ ขณะนั้น

ราคาประกัน หมายถึง ราคาที่กลุ่มเกษตรอินทรีย์กำหนดราคาขายผักพื้นบ้านอินทรีย์ที่ได้ขึ้นทะเบียนรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แล้ว

ครัวเรือน หมายถึง เกษตรกรที่ปลูกผักพื้นบ้านไว้บริโภค ส่วนที่เหลือจากการบริโภคนำไปขายโดยส่งเข้ากลุ่มเกษตรอินทรีย์ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลผลิตต่อเนื่อง หมายถึง ผลผลิตที่ได้ตัดแปลงให้แตกต่างไปจากของเดิมเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตนั้นๆ สร้างเป็นผลผลิตชนิดใหม่ เช่น มะขามเปียก แป้งขมิ้น ไม้ต้ม เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลการวิจัยที่ได้จะช่วยให้ครัวเรือนและชุมชนทราบถึงวิธีการหามูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้าน
2. มูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้านที่ประเมินได้จะสะท้อนให้คนในชุมชนตระหนักถึงประโยชน์และเห็นความสำคัญของผักพื้นบ้านที่อยู่รอบๆ บ้าน ภายในชุมชนได้เป็นอย่างดี
3. ผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการผลิตและการตลาดของผักพื้นบ้านในครัวเรือนและชุมชน ให้สอดคล้องกับลักษณะการใช้ประโยชน์ของครัวเรือนและชุมชน เพื่อนำไปสู่เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

ประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ

ผลที่ได้จากงานวิจัย สามารถช่วยให้นักวิชาการหรือบุคคลที่สนใจรวมถึงคนในชุมชนและสังคมได้เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของผักพื้นบ้านซึ่งบางชนิดมีเฉพาะพื้นที่ ไม่สามารถหาได้ในสถานที่อื่น ดังนั้นชุมชนควรช่วยกันอนุรักษ์และหาวิธีที่จะให้ผักพื้นบ้านยังคงมีอยู่คู่กับชุมชนนั้น ๆ ตลอดไปจากรุ่นสู่รุ่น

ประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน

คนในชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของผักพื้นบ้านที่มีอยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะนำมาใช้ประโยชน์ในด้านการบริโภคภายในครัวเรือน การนำส่วนที่เหลือจากการบริโภคไปขาย และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตและยังช่วยสร้างรายได้ ลดรายจ่ายให้กับครัวเรือน ตลอดจนสุขภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนก็จะดีขึ้น นำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การใช้ประโยชน์และมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้านในตำบลคูยายหมี่ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2 มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์
- 2.3 มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ
- 2.4 ผักพื้นบ้าน
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พระสงฆ์ภิกษุชาวไทยมาโดยตลอดมากกว่า 30 ปี โดยเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย 3 หลักการ และ 2 เงื่อนไข คือ (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง. 2554: ออนไลน์)

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงการมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีเพื่อรองรับผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น

หลักการ 3 หลักการประกอบด้วย

หลักความมีเหตุผล คือ การคิดวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียดรอบคอบ ทั้งในส่วนขององค์ความรู้ในการดำเนินการ ขั้นตอนการดำเนินการ ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง ประเมินโอกาสและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักความพอประมาณ คือ การตัดสินใจที่จะดำเนินการใดๆ อย่างพอดี บนพื้นฐานของการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล เพื่อให้เกิดความสมดุลต่อตนเองและปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ

หลักการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือ การเตรียมการเพื่อรองรับและบริหารจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ

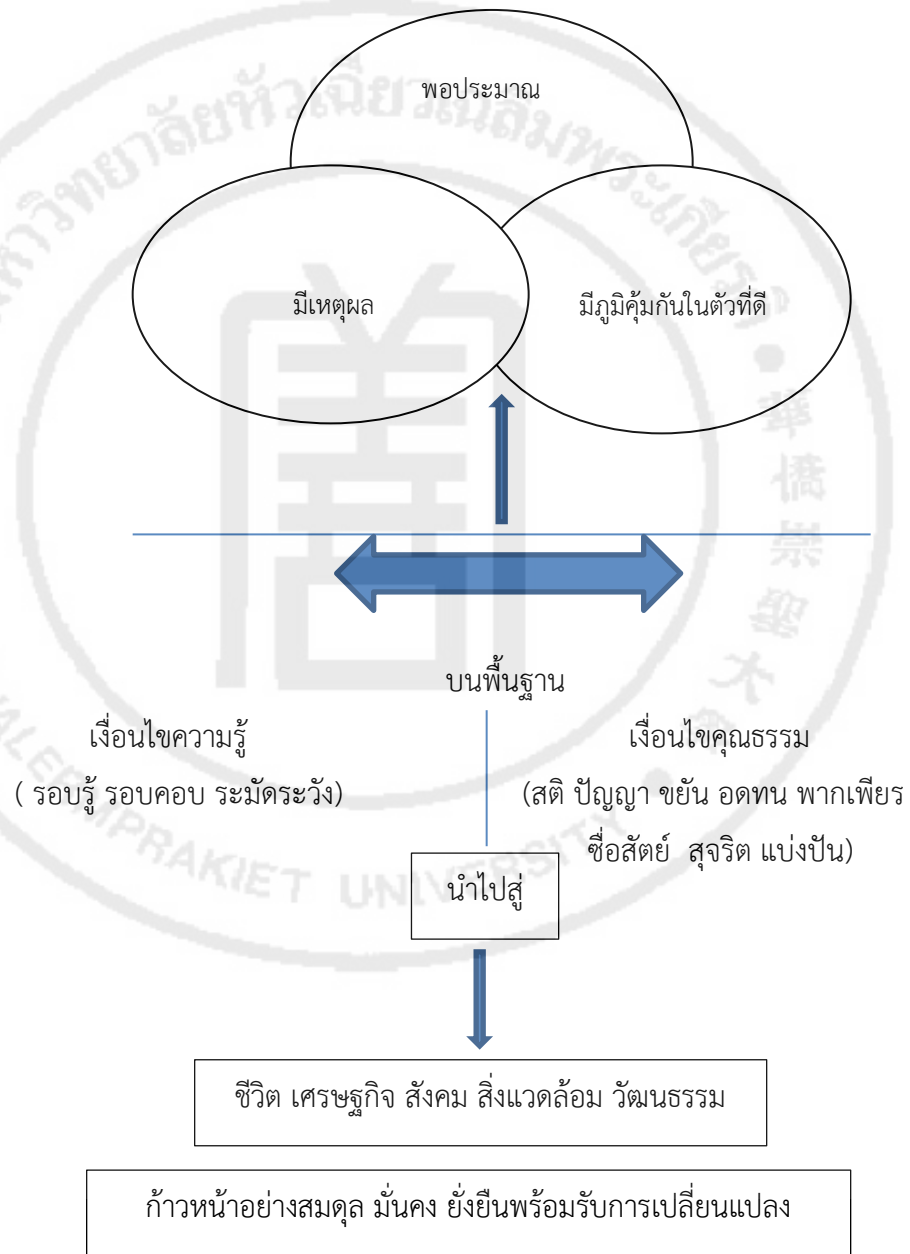
เงื่อนไขพื้นฐานในการดำเนินการใดๆ จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน รวมทั้งการเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนให้มีสำนึกในคุณธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต โดยมี 2 เงื่อนไข คือ

ความรู้ คือ การศึกษาความรู้ทั้งในหลักวิชาการและหลักในการปฏิบัติเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนและดำเนินการอย่างระมัดระวังให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างสมบูรณ์และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

คุณธรรม คือ การนำจริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตมาใช้ในการดำเนินการเพื่อให้เกิดสำนึกในการดำเนินการที่ดีจะเห็นได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นมากกว่าหลักการหรือแนวทางทางเศรษฐกิจ แต่เศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นปรัชญาที่แสดงถึงรากฐานในการดำเนินชีวิตของคนในทุกระดับ เพื่อให้เกิดความพร้อมในการดำเนินชีวิตภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง อย่างมีสติ มีเหตุผล มีความพอดีและมีความสุขจากการดำเนินการของรัฐเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถแสดงให้เห็นถึงปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาของการไม่มีเสถียรภาพ ปัญหาสังคมเป็นปัญหาของความไม่เรียนรู้และพึ่งตัวเองไม่ได้ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาของความเสื่อมโทรมและมลพิษ โดยมีแนวทางการแก้ปัญหา คือ การนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ บนเงื่อนไขของความรู้และสุจริตที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ดังภาพที่ 2.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์. 2555:50)

ภาพที่ 2.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ทางสายกลาง

ที่มา : อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์. (2555: 50)

คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้ (อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์. 2555: 47)

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนหรือระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และในขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการยอมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้อย่างดี”

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2551: 55-68 อ้างอิงใน อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์. 2555: 51-53) ได้อธิบายส่วนประกอบที่สำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ไม่มากจนเกินไป ไม่น้อยจนเกินไป มีความพอดี พอประมาณไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
2. ความมีเหตุผล ควรพิจารณาให้ครอบคลุมเหตุผลตามหลักวิชาการ กฎหมาย คุณธรรม ศีลธรรมและกฎเกณฑ์ของสังคม และเหตุผลของกิจกรรมในการดำเนินชีวิต
3. การมีภูมิคุ้มกัน ด้านวัตถุ หมายถึงด้านการเงิน เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ภูมิคุ้มกันด้านสังคม ต้องมีการร่วมมือร่วมใจกันไม่ต่างคนต่างอยู่ ภูมิคุ้มกันด้านสิ่งแวดล้อม มีความรู้สำนึกและวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม ภูมิคุ้มกันด้านวัฒนธรรม มีความมั่นคงในวัฒนธรรมและเชิดชูวัฒนธรรมท้องถิ่น

ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันเป็นสาระหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีเงื่อนไข 2 ข้อ ที่ผู้ที่ต้องการนำปรัชญานี้ไปใช้ คือ

1) ความรอบรู้ รอบคอบและระมัดระวัง ในการนำวิชาการมาปรับใช้วางแผนการดำเนินชีวิต ไม่มีใครเสียเปรียบใครในด้านการรับรู้ข่าวสารข้อมูล แต่ผู้ที่เอาใจใส่ที่จะรับรู้และสามารถประเมินผลกระทบที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และปรับตัวได้ดีจะเป็นผู้ได้เปรียบ

2) มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ให้สำนึกในคุณธรรม จริยธรรมตลอดเวลา หากทุกคนได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเองได้แล้ว จะก่อให้เกิดความสมดุลในชีวิต ส่งผลต่อความสมดุลในครอบครัว ชุมชนและสังคม จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน แบ่งการประยุกต์ใช้ได้ 3 ระดับ คือ (กรมพัฒนาชุมชน. 2548: 6-11 อ้างอิงใน อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์. 2555: 62-63)

ระดับจิตสำนึก โดยการพึ่งพาตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกัน บนพื้นฐานของความพอประมาณ ระดับปฏิบัติ สามารถพึ่งตนเองได้ในเรื่องของปัจจัยสี่ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต มีการแบ่งปันกัน และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ระดับผลที่เกิดจากการปฏิบัติ สมาชิกในครอบครัวสามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่เป็นหนี้ และมีความสุข คนในชุมชนร่วมมือกันเป็นชุมชนเข้มแข็งและมีการร่วมมือกันระหว่างชุมชน

โดยมีปัจจัยที่เอื้อให้เกิดความพอเพียงหลายปัจจัย ได้แก่ ภาครัฐมีนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจชุมชนเอื้อให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นต้น โดยมีตัวชี้วัดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครัวเรือน ระดับกลุ่ม และระดับชุมชน ดังนี้

ระดับครัวเรือน มีการทำบัญชีรายรับ รายจ่าย มีการลดรายจ่ายในครัวเรือนโดยการปลูกผักสวนครัวและแปรรูปผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคเก็บไว้บริโภคได้นานๆ โดยมีภูมิคุ้มกัน คือ การรวมตัวกันเป็นกลุ่มต่างๆ กลุ่มเกษตรอินทรีย์ กลุ่มการออมเพื่อชุมชน เป็นต้น

ระดับกลุ่ม เน้นการบริหารจัดการที่มีความเสี่ยงต่ำ การผลิตเน้นเพื่อบริโภคภายในครัวเรือนและชุมชนหากมีเหลือค่อยนำไปขายออกสู่ตลาด ขนาดการผลิตควรสอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการภายในกลุ่มโดยใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นเป็นหลัก ภูมิคุ้มกันระดับกลุ่ม คือ มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า ใช้แรงงานคนในท้องถิ่นเป็นหลัก และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ระดับชุมชน มีกิจกรรมลดต้นทุนการผลิตเพื่อการบริโภคในชุมชน เช่น การทำปุ๋ยหมักจากเศษอาหารในครัว การทำน้ำส้มควันไม้ มีการแปรรูปผลผลิตจากชุมชน เช่น การทำตะกร้าสานจากไม้ไผ่

เป็นต้น โดยมีภูมิคุ้มกันระดับชุมชน คือ การรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เช่น กลุ่มส่งเสริมการออม กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ เป็นต้น

ครัวเรือนจะเข้มแข็งได้ต้องมีความพอดี และสมดุล ในการสร้างความเข้มแข็งภาคการเกษตร ของครัวเรือนโดยการพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ได้ต้องมีความพอดี 5 ประการ คือ (มบุญ โต้ะยามา. 2557: 64-65)

1. ความพอดีด้านจิตใจ ต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดีและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

2. ความพอดีด้านสังคม เป็นการรู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งภายในชุมชน

3. ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นการรู้จักใช้และมีการจัดการทรัพยากรได้อย่างยั่งยืน เพื่อคนรุ่นปัจจุบันและลูกหลานในอนาคต

4. ความพอดีด้านเทคโนโลยี เป็นการรู้จักใช้ทรัพยากรที่เหมาะสมกับความจำเป็นและความต้องการ การพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ร่วมกันในท้องถิ่นนั้นๆ

5. ความพอดีด้านเศรษฐกิจ โดยการรู้จักลดรายจ่าย ใช้จ่ายให้พอดีและความจำเป็นของตน การดำเนินการเพื่อการพึ่งพาตนเองของครัวเรือนเกษตรกร ครัวเรือนเกษตรกรจะมีความมั่นคงในอาชีพการเกษตรและมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนได้นั้น สิ่งที่เกษตรกรควรดำเนินการ คือ

1. การลดรายจ่ายของครัวเรือน เกษตรกรสามารถลดรายจ่ายของครัวเรือนและเพื่อสุขภาพที่ดีของสมาชิกรวมถึงกิจกรรมที่ทุกคนในครัวเรือนสามารถทำร่วมกันได้ คือ การปลูกผักสวนครัวไว้บริโภคเองภายในครัวเรือนโดยไม่จำเป็นต้องเสียเงินเพื่อหาซื้อมาไว้บริโภค

2. การเพิ่มรายได้ของครัวเรือน โดยคำนึงถึงสิ่งที่มีอยู่ภายในครัวเรือน เช่น การแปรรูปอาหารเก็บไว้บริโภคได้นานๆ ไม่ว่าจะเป็นมะขามแปรรูปเป็นมะขามเปียก ขมิ้นแปรรูปเป็นแป้งขมิ้น หน่อไม้แปรรูปเป็นหน่อไม้ต้มหรือหน่อไม้ดอง เป็นต้น

3. การขยายโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของครัวเรือนและชุมชน โดยการร่วมมือกันสร้างอาชีพที่เหมาะสมกับทรัพยากรในท้องถิ่น การร่วมมือกันในการจัดการการตลาดและแหล่งเงินทุนภายในท้องถิ่น และการสร้างเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นใกล้เคียง

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในการทำการเกษตร เกษตรกรดำเนินชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้โดยการทำเกษตรผลิตเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนเป็นหลัก หากมีเหลือจากการบริโภคให้นำไปแบ่งปันกับเพื่อนบ้านเป็นการแลกเปลี่ยนกัน หากมีผลผลิตเหลือจากการบริโภคและการแลกเปลี่ยนระหว่างเพื่อนบ้านแล้ว เกษตรกรค่อยนำผลผลิตที่เหลือไปขายเพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้กับครอบครัว (อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์. 2555: 123-126) ซึ่งเกษตรกรจะมีความเข้มแข็งได้ก็ต่อเมื่อเกษตรกรมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากการเข้ารับการอบรม เรียนรู้จากสื่อต่างๆ โดยไม่ปิดกั้น มีการร่วมมือกันระหว่างเกษตรกรด้วยกันเองและนักวิชาการ มีการสร้างเครือข่าย เกษตรกรไม่ว่าจะเป็นด้านการผลิต การตลาด เพื่อร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการเรียนรู้และสร้างความเข้มแข็งทั้งด้านการผลิต การตลาดและการบริหารจัดการของเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรได้

การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรากฐานของชีวิตประชาชนในชุมชน (อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์. 2555: 123-127) มีหลักการที่ว่า ใช้หลักการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม ยึดหลักการทำงานร่วมกันและหลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยที่กระบวนการทำงานมีกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ กลุ่มสตรีและเยาวชนซึ่งจะมีส่วนช่วยในการเข้าถึงและเอื้ออำนวยขยายผลไปสู่การปฏิบัติได้โดยง่าย โดยมีตัวชี้วัด 6 ข้อ คือ

ตัวชี้วัดที่ 1 ด้านการลดรายจ่าย โดยการปลูกผักสวนครัวไว้บริเวณบ้านเพื่อกินเองภายในครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 2 ด้านการเพิ่มรายได้ โดยครัวเรือนมีอาชีพเสริมนอกจากอาชีพประจำ เช่น การนำผักที่เหลือจากการบริโภคไปขาย เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้

ตัวชี้วัดที่ 3 ด้านการประหยัด ครัวเรือนมีการออมทรัพย์ และจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ภายในชุมชน

ตัวชี้วัดที่ 4 ด้านการเรียนรู้ มีการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในการดำรงชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงมีการสืบทอดและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตัวชี้วัดที่ 5 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ชุมชนใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่าในการประกอบอาชีพและมีการปลูกต้นไม้ทดแทนเพื่อลูกหลานรุ่นต่อไปจะได้ใช้ประโยชน์ได้

ตัวชี้วัดที่ 6 ด้านการเอื้ออารีต่อกัน มีการช่วยเหลือกันภายในชุมชน มีการจัดทำแผนชุมชน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและแก้ปัญหาภายในชุมชน

หากการดำเนินงานของชุมชนเป็นไปตามตัวชี้วัดทั้ง 6 ข้อได้จะเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับตนเอง ครอบครัวและชุมชน โดยมุ่งความสำคัญในเรื่องของการพึ่งพาตนเอง เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย มีครอบครัวที่เข้มแข็ง มีสภาพแวดล้อมที่ดีในชุมชนอันเป็นรากฐานที่ดีที่จะนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10

(พ.ศ.2550-2554) (นาถพงค์ พัฒนาพันธ์ชัย และคณะ. 2551: ออนไลน์)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตร

การเกษตรของไทยจะเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้เกษตรกร โดยการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่เกษตรกรให้เกิดความเข้าใจในการดำเนินชีวิต ใช้หลักพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันพึ่งพาตนเองได้ ลดการพึ่งพิงปัจจัยการผลิตจากต่างประเทศ ทั้งปุ๋ยเคมีและยาปราบศัตรูพืช ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาพัฒนาองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นพื้นฐานและสร้างภูมิคุ้มกันในการพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตรชุมชนอย่างยั่งยืน โดยใช้กระบวนการรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ กลุ่มอาชีพ หรือวิสาหกิจชุมชนสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อช่วยเหลือด้านการตลาด โดยสร้างเครือข่ายของสถาบันเกษตรกรที่เข้มแข็ง ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทำงานแบบบูรณาการ สนับสนุนซึ่งกันและกันเป็นตัวขับเคลื่อน สร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเองให้แก่เกษตรกร ทั้งด้านวิชาการ ทุน และการตลาด โดยแบ่งเกษตรกรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. เกษตรกรรายย่อย คือ เกษตรกรที่มีที่ดินน้อย ไม่สามารถจ้างแรงงานได้และยากจนเน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่เกษตรกรให้เกิดความเข้าใจในการดำเนินชีวิต ทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

2. เกษตรกรก้าวหน้า และเกษตรกรเชิงพาณิชย์ เน้นอำนวยความสะดวกในการพัฒนาเพื่อ

สร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน การถ่ายทอดเทคโนโลยี การเพิ่มประสิทธิภาพแผนการพัฒนาการเกษตร ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) สำนักนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร การผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มและเพิ่มคุณค่าให้กับสินค้าเกษตร ปรับปรุงและจัดระบบการตรวจสอบ รับรองคุณภาพสินค้าให้มีมาตรฐาน นำเชื่อถือและสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ โดยให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่ม เชื่อมโยงสู่การพัฒนาตลอดห่วงโซ่อุปทานของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ ให้ตรงกับความต้องการของตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตร

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตร 4 ด้าน คือ

1. การสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร โดยการขยายโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งภาคการผลิต การตลาด การให้ความรู้วิทยาการใหม่ๆ การดำเนินมาตรการแทรกแซงราคาสินค้าเกษตร สนับสนุนพันธุ์ดีเพื่อเพิ่มผลผลิตและอื่นๆ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรบางส่วนทำการเกษตรในแนวทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1) ส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกษตรกรสามารถสร้างอาชีพ องค์กรเกษตรกร มีความเข้มแข็ง และมีภูมิคุ้มกัน สร้างเครือข่ายชุมชนบนฐานความรู้สมัยใหม่ และภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมและความหลากหลายทางชีวภาพ โดย

ส่งเสริมการทำเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ สำหรับเกษตรกรรายย่อยใช้ปราชญ์ชาวบ้านที่สร้างสมประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตและทำการเกษตรจนประสบความสำเร็จถ่ายทอดประสบการณ์และสร้างเครือข่ายให้กับเกษตรกรรายจน เกษตรกรรายย่อย สร้างโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพและเสริมสร้างทักษะต่างๆ ทางเกษตรต่อเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และชุมชนให้เกิดความมั่นคงทางด้านอาหารและการดำรงชีวิตในระดับครัวเรือน

ปฏิบัติงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่งเสริมและสนับสนุนงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ส่งเสริมการบริหารจัดการรวมทั้งการอำนวยความสะดวก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตตลอดจนห่วงโซ่อุปทาน รวมทั้งให้มีการบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงให้แก่เกษตรกรเชิงพาณิชย์และเกษตรกรก้าวหน้า

2) พัฒนาอาชีพ ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร พัฒนาสหกรณ์และวิสาหกิจชุมชน โดยการเสริมสร้างขีดความสามารถทางการเกษตรของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชน มีแผนการเกษตรที่มีรูปแบบเฉพาะของชุมชน เลือกผลิตและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชุมชน รวมทั้งถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อย โดยใช้เครือข่ายการพัฒนาบนฐานความรู้สมัยใหม่และภูมิปัญญาท้องถิ่น

เสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเกษตรแก่เกษตรกรและองค์กรการเกษตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างคุณภาพและศักยภาพของเกษตรกรไปสู่สังคมเกษตรที่เข้มแข็ง โดยการสนับสนุนให้เกษตรกรจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของตนเองและจัดทำเป็นแผนของชุมชน มีการประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น ช่วยกันวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไข รวมทั้งสนับสนุนให้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับชาติ

ส่งเสริมและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร สนับสนุนให้ผลิตสินค้าได้มาตรฐาน ส่งเสริมสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชน ให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยใช้ขบวนการวิสาหกิจชุมชนเชื่อมโยงกับตลาด รวมทั้งส่งเสริมสหกรณ์ที่มีความเข้มแข็งให้พัฒนาเข้าสู่การลงทุนธุรกิจการเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

สร้างจิตสำนึกทางการเกษตรให้กับยุวเกษตรกร เพื่อให้มีความรักในอาชีพเกษตรตั้งแต่วัยเยาว์ เน้นผู้มีอายุต่ำกว่า 25 ปีลงไป รวมกลุ่มกันผลิตสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าสูง สามารถยึดเป็นอาชีพได้ และสร้างเครือข่ายเพิ่มขึ้น

ส่งเสริมการทำเกษตรและพัฒนาอาชีพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้และใช้เวลาในการประกอบอาชีพเกษตร

สร้างระบบประกันความเสียหายของการผลิต ส่งเสริมให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกร ได้รับข้อมูลข่าวสารเศรษฐกิจการเกษตรอย่างรวดเร็วและทั่วถึง ผลักดันให้เกิดการประกันพืชผล รวมทั้ง ส่งเสริมการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า

เร่งรัดการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร อย่างต่อเนื่องและเป็นธรรมทั้งหนี้สินที่เกิดจากโครงการของรัฐ หนี้สินนอกระบบและหนี้สินอันเกิดจากภัยธรรมชาติ

3) จัดที่ดินทำกินและการใช้ประโยชน์ กระจายสิทธิ์และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ ที่ดินทำกินที่เหมาะสมกับอาชีพและขนาดของครอบครัว

4) สร้างรายได้เสริมนอกภาคเกษตร สนับสนุนการดำเนินงานและเพิ่มความหลากหลาย ของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวใหม่และ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิม ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น

2. การพัฒนาสินค้าเกษตร

โดยการปรับโครงสร้างภาคการเกษตร คือ การพัฒนาสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่ โครงสร้างพื้นฐาน ปัจจัยการผลิต การแปรรูป และการตลาด โดยการเชื่อมโยงและบูรณาการกับทุกภาค ส่วนที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนาควบคู่ไปกับการส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนและการปฏิรูป ธุรกิจผสมผสานกับเทคโนโลยีพื้นฐานและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นตัวขับเคลื่อน รวมทั้งการปรับเปลี่ยนจาก การผลิตสินค้าชนิดหนึ่งไปสู่สินค้าอีกชนิดหนึ่งที่ให้ผลตอบแทนคุ้มค่ากว่าเดิม ให้ความสำคัญกับระบบ ควบคุมคุณภาพและตรวจสอบรับรองสินค้าเกษตรและอาหารให้ได้มาตรฐาน สร้างความมั่นใจด้านความ ปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภค โดยมีแนวทางการพัฒนาและสนับสนุนสินค้าเกษตรที่มีโอกาสและสร้างรายได้ โดยการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและรวดเร็ว โดยการ ควบคุมการผลิต การปรับกลไกการผลิตให้ผลผลิตออกนอกฤดูกาล รวมถึงการบริหารจัดการด้าน การตลาด และการจัดการราคาให้เกิดความเป็นธรรม ขยายการส่งออก การเพิ่มผลิตภาพ และการสร้าง มูลค่าเพิ่ม เพื่อควบคุมผลผลิตให้เหมาะสมกับตลาดโดยการรักษาตลาดเดิมให้มั่นคง และผลักดันการขยาย ตลาดสินค้าเกษตร ผลิตภัณฑ์แปรรูปในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

1) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เน้นการลดต้นทุนการผลิต

2) ส่งเสริมการใช้ปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสม ทั้งด้านพันธุ์ ปุ๋ย และการกระจายทรัพยากรการผลิตทางการเกษตรในระดับชุมชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตร เช่น โรงปุ๋ยอินทรีย์ชุมชน และเครื่องจักรกลการเกษตรพื้นฐาน

3) ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาสินค้าเกษตรและอาหาร นวัตกรรมท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสมควบคู่กับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการผลิตทั้งด้านปัจจัยการผลิต เครื่องจักร เครื่องมือทางการเกษตร การแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ การถนอมอาหาร การตลาดตลอดจนห่วงโซ่อุปทาน โดยเชื่อมโยงความรู้ทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร

4) สร้างมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ จากการแปรรูปและปรับปรุงคุณภาพ เช่น ข้าวอินทรีย์ ข้าวหอมมะลิและพืชผัก โดยการจัดทำมาตรฐานสินค้า สร้างตราสัญลักษณ์สินค้า พัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสม ส่งเสริมการผลิตนอกฤดูและการแปรรูปสินค้า พัฒนาระบบมาตรฐานการตรวจสอบรับรองคุณภาพและผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยต่อสารพิษได้รับการส่งเสริมการผลิตสินค้าปลอดภัย ส่งเสริมระบบการผลิตอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ผลักดันให้มีการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาและการคุ้มครองสิทธิบัตรพันธุกรรม

5) พัฒนาด้านการตลาดตลอดห่วงโซ่อุปทานของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์โดยพัฒนาระบบตลาดและบริการ ส่งเสริมให้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีพัฒนาระบบเครือข่ายเชื่อมโยงศูนย์รวบรวมและกระจายสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ พัฒนาระบบขนส่ง เก็บรักษา และรวบรวมผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว พัฒนาระบบฐานข้อมูลสินค้าเกษตรและการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและผู้ให้บริการ

6) ส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตรระหว่างประเทศ จัดให้มีกลไกการปรับเปลี่ยนและเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันของสินค้าเกษตร ส่งเสริมการร่วมมือภายใต้กรอบพหุภาคี และการสร้างบทบาทไทยในเวทีระหว่างประเทศ ให้เป็นภาคีการพัฒนาสินค้าเกษตรและอาหาร พัฒนาและเร่งรัดการปรับกฎระเบียบและกฎหมายด้านสินค้าเกษตรและอาหารระหว่างประเทศ

3. การบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตร

เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนทรัพยากรธรรมชาติที่ถือว่าเป็นทรัพยากรการเกษตรที่สำคัญ คือ ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรประมง จัดเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ต้องพึ่งพาการใช้ทรัพยากรเหล่านี้เป็นฐานการผลิตหลัก โดยมีแนวทางในการพัฒนาคือ พัฒนาทรัพยากรดินและการใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ บริหารจัดการทรัพยากรประมงเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรให้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำ และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรประมงในพื้นที่รอบๆ ชุมชน

4. การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อื่นๆ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยการเสริมสร้างและพัฒนาขีดความสามารถในการทำงาน มีการบริหารจัดการภาครัฐให้โปร่งใส กระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่ภูมิภาค ท้องถิ่นและชุมชน รวมถึงปรับบทบาทหน่วยงานให้ชัดเจนและไม่ซ้ำซ้อนเพื่อให้สามารถดำเนินการที่สนับสนุนเชื่อมโยง เกื้อกูล และประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างเหมาะสมและสมดุล

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11

(ลดาวัลย์ คำภา. 2 มีนาคม 2555 : 10-12)

มุ่งให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน การผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน โดยมียุทธศาสตร์หลักในการพัฒนา 6 ด้าน คือ

1. ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ควบคู่กับการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและสร้างโอกาสในชีวิตให้แก่ตนเอง การจัดบริการทางสังคมให้ทุกคนตามสิทธิขั้นพื้นฐาน เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันระดับปัจเจก และสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการพัฒนาประเทศ การเสริมสร้างพลังให้กับทุกภาคส่วนสามารถเพิ่มทางเลือกการใช้ชีวิตในสังคม และมีส่วนร่วมในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้อย่าง

มีคุณค่าและศักดิ์ศรี รวมทั้งการสานสร้างความสัมพันธ์ของคนในสังคมให้มีคุณค่าร่วมและตระหนักถึงผลประโยชน์ของสังคม และเสริมสร้างการบริหารราชการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส มีระบบตรวจสอบและการรับผิดชอบที่รัดกุม

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะผู้สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างและการกระจายตัวประชากรให้เหมาะสม การพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง การส่งเสริมการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพอย่างเป็นองค์รวม การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม

3. ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคการเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคการเกษตร การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรตลอดจนห่วงโซ่การผลิต การสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกร การสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพัฒนาพลังงานชีวภาพในระดับครัวเรือนและชุมชน การสร้างความมั่นคงด้านพลังงานชีวภาพเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศและความเข้มแข็งภาคการเกษตร รวมทั้งการปรับระบบการบริหารจัดการภาครัฐเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

4. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน โดยใช้ปัญญา ความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ เป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อน ภายใต้การสร้างปัจจัยสนับสนุนที่เอื้ออำนวยและมีบรรยากาศในการแข่งขันที่เป็นธรรม พร้อมทั้งสร้างโอกาสจากปัจจัยภายนอกให้เกิดประโยชน์กับประเทศได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประเทศเมื่อเกิดความผันผวนจากปัจจัยภายนอกประเทศ รวมทั้งจะต้องสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในประเทศเป็นสำคัญ

5. ยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายใต้กรอบความร่วมมือในอนุภูมิภาคต่างๆ การพัฒนาฐานการลงทุนโดยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับอนุภูมิภาค การสร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การเข้าร่วมภาคีความร่วมมือ

ระหว่างประเทศและภูมิภาคภายใต้บทบาทที่สร้างสรรค์ การสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในภูมิภาคด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเคลื่อนย้ายแรงงาน และการส่งเสริมแรงงานไทยในต่างประเทศ การมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการสร้างสังคมนานาชาติที่มีคุณภาพชีวิต ป้องกันภัยจากการก่อการร้ายและอาชญากรรม ยาเสพติด ภัยพิบัติ และการแพร่ระบาดของโรคร้าย การเสริมสร้างความร่วมมือที่ีระหว่างประเทศในการสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีจริยธรรมและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งเปิดรับความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศที่ไม่แสวงหากำไร การเร่งรัดการใช้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้าเสรีที่มีผลบังคับใช้แล้ว การส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นฐานการลงทุนในเอเชีย และเป็นฐานความร่วมมือในการพัฒนาภูมิภาค รวมทั้งการปรับปรุงและเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคการพัฒนภายในประเทศตั้งแต่ระดับชุมชนท้องถิ่น

6. ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปรับกระบวนการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศเพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การยกระดับขีดความสามารถในการรองรับและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อให้สังคมมีภูมิคุ้มกัน การเตรียมความพร้อมรองรับกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ การสร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมและวิกฤตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเพิ่มบทบาทประเทศไทยในเวทีประชาคมโลกที่เกี่ยวข้องกับกรอบความตกลงและพันธกรณีด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ การควบคุม และลดมลพิษรวมทั้งการพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเป็นธรรมอย่างบูรณาการ

สรุปได้ว่า การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่างๆ โดยใช้แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพร้อมทั้งขยายและนำทุนของประเทศที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกันทุกด้าน โดยเฉพาะการสร้างฐานทางปัญญาเพื่อสร้างคนและสังคมที่มีคุณภาพ รักษาความยั่งยืนของภาคเกษตรและความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน พร้อมก้าวเข้าสู่สังคมและเศรษฐกิจสีเขียวที่มีแบบแผนการผลิตและบริโภคอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจในภูมิภาคอย่างรู้เท่าทัน รวมทั้งการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างระบบธรรมาภิบาลและความสมานฉันท์ในทุกภาคส่วนและทุกระดับ เป็นฐานการพัฒนาประเทศที่มั่นคงและสมดุล มุ่งสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและเป็นธรรม

มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์

การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ เป็นการแสดงให้เห็นถึงคุณประโยชน์ของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในทุกๆ ระดับไม่ว่าจะเป็นในระดับชุมชน ระดับเมือง ระดับประเทศเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายการบริหารงาน โดยมุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนในหลายๆ ระดับ โดยเริ่มตั้งแต่ภายในครอบครัวและระดับชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในท้องถิ่นจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ (บุญธิดา เกตุสมบุญ ม.ป.ป. : ออนไลน์)

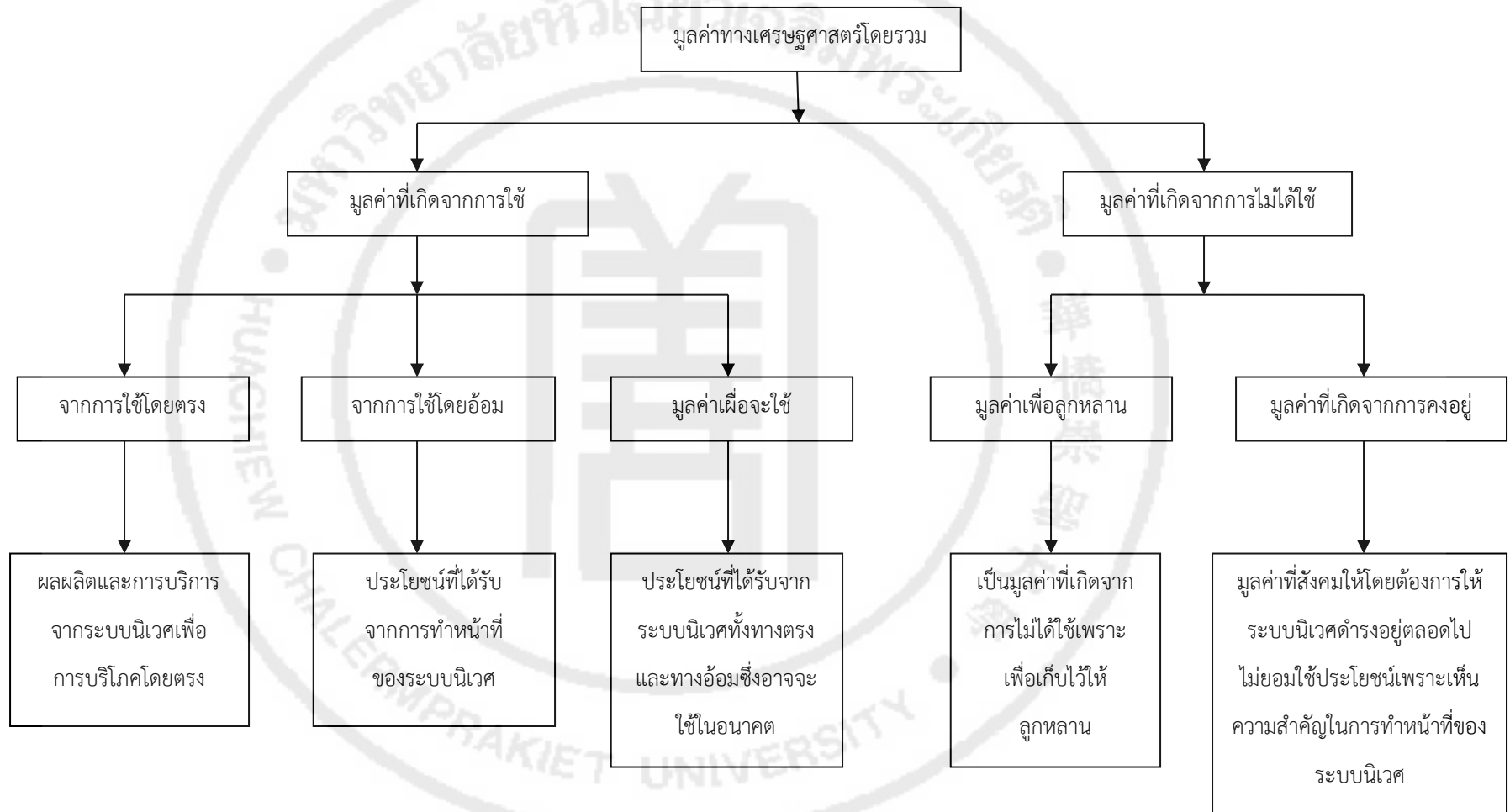
มูลค่า แสดงถึงคุณลักษณะเฉพาะของสิ่งของ ถ้าสิ่งนั้นมีมูลค่าก็แสดงว่ามีความสำคัญต่อผู้ประเมินมูลค่า และมีความสำคัญในเชิงคุณค่าที่มีต่อจิตใจและความสำคัญที่สามารถวัดในเชิงที่เป็นรูปธรรม เช่น ตัวเงินได้ โดยปกติมูลค่าถูกกำหนดจากความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อครอบครองสิ่งนั้น หรือจากต้นทุนที่ใช้ในการผลิต โดยผ่านกลไกตลาดที่ชี้ให้เห็นด้วยราคาซื้อขาย ทั้งนี้ มูลค่าของสิ่งของจะไม่คงที่ มีความแตกต่างไปตามเงื่อนไขต่างๆ เช่น ตามลักษณะเฉพาะของสิ่งของ ตามผู้ประเมิน ตามเวลาที่ประเมิน ตามวัตถุประสงค์ในการประเมิน และตามสภาพแวดล้อมที่สิ่งของนั้นถูกประเมิน

มูลค่าของผักพื้นบ้านจึงเกิดขึ้นโดยการสะท้อนคุณประโยชน์ของผักพื้นบ้านในรูปของตัวเงินซึ่งอาจอยู่ในรูปของ

1. มูลค่าการใช้ประโยชน์ เป็นมูลค่าที่ให้หรือประมาณการโดยผู้บริโภคหรือผู้ใช้ประโยชน์ ซึ่งอยู่ในรูปของความยินดีที่จะจ่ายเพื่อการใช้ประโยชน์ในสิ่งนั้นๆ

2. มูลค่าในการแลกเปลี่ยน เป็นมูลค่าหรือราคาตลาดซึ่งเกิดขึ้นจากการซื้อขายสินค้านั้น ดังภาพที่ 2.2 การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์โดยรวม

ภาพที่ 2.2 การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์โดยรวม

ที่มา : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). 2552: 86

โดยมีขั้นตอนการประเมินมูลค่าตามลำดับ ดังภาพที่ 2.3 ขั้นตอนการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์

ภาพที่ 2.3 ขั้นตอนการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์

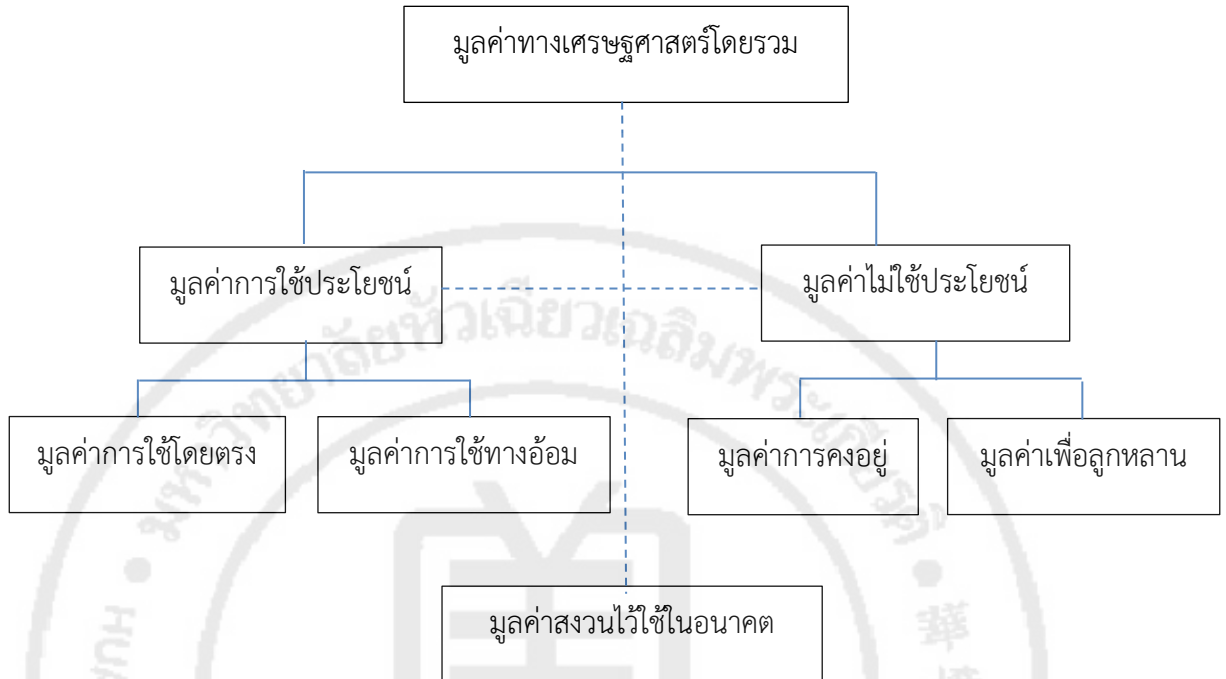

ที่มา : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2552: 87-89)

การหามูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของผักพื้นบ้าน ตามหลักเศรษฐศาสตร์มุ่งเน้นให้ความสนใจในเรื่องของการจัดสรรทรัพยากร การผลิต การกระจายผลผลิต เพื่ออธิบายถึงการเลือกภายใต้ข้อจำกัดด้านความขาดแคลนที่มีมากขึ้นเรื่อยๆ อันเนื่องมาจากความต้องการของมนุษย์ที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด เปรียบเสมือนการกำหนดมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ให้กับทางเลือกเหล่านั้น เช่นเดียวกันกับการหามูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของผักพื้นบ้าน ที่ให้ความสำคัญของการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของผักพื้นบ้านในชุมชนหรือท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่เพื่อนำผักพื้นบ้านเหล่านั้นมาสร้างมูลค่าให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคนในครอบครัวและชุมชนได้อย่างยั่งยืน

รูปแบบมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์โดยรวม แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ดังภาพที่ 2.4 รูปแบบมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์โดยรวม (โครงการกฎหมายแห่งเอเชียอาคเนย์ (SEAPOL). 2542: 3-4)

ภาพที่ 2.4 รูปแบบมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์โดยรวม

ที่มา: โครงการกฎหมายแห่งเอเชียอาคเนย์ (SEAPOL). (2542: 3-4)

1. มูลค่าการใช้ประโยชน์ (Use Value) ได้แก่

1.1 มูลค่าการใช้โดยตรง (Direct Use Value) หมายถึง มูลค่าที่คิดจากรายได้การใช้ทรัพยากรโดยตรง เช่น รายได้จากการจับสัตว์น้ำ รายได้จากการท่องเที่ยวในแหล่งปะการัง รวมถึงค่าเดินทาง ค่าที่พักนักท่องเที่ยว รวมถึงการลงทุนในการบูรณะทรัพยากร

1.2 มูลค่าการใช้ทางอ้อม (Indirect Use Value) หมายถึง มูลค่าการใช้ทรัพยากรที่ไม่สามารถนำมาขายได้โดยตรง คือ ไม่มีราคาผ่านตลาด แต่มีคุณค่ามหาศาลและยากต่อการประเมิน เช่น การรักษาไว้ซึ่งระบบนิเวศให้มีความอุดมสมบูรณ์ในทะเล เป็นที่อยู่อาศัยและเจริญเติบโตของทรัพยากรสัตว์และพืช การใช้ทรัพยากรทางอ้อมนี้มีมูลค่ามากกว่ารายได้จากการใช้ประโยชน์โดยตรงอย่างมาก

2. มูลค่าที่เกิดจากการเลือกที่จะสงวนไว้ใช้ในอนาคต (Option Value) หมายถึงมูลค่าที่สังคมให้แก่ทรัพยากรเพื่อเก็บไว้ใช้ในอนาคตหากต้องการใช้

3. มูลค่าไม่ใช้ประโยชน์ (Non-Use Value) หมายถึง คุณค่าของทรัพยากรจากการไม่ได้ใช้ทรัพยากรโดยตรง แต่บุคคลหรือสังคมมีความต้องการให้ทรัพยากรนี้ดำรงอยู่เพื่อตนเองและบุคคลอื่น

ในอนาคตโดยที่ประชาชนไม่ได้ประโยชน์จากทรัพยากรนั้นเลย ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม มูลค่าไม่ใช้ประโยชน์ได้แก่

3.1 มูลค่าการคงอยู่ (Existence Value) หมายถึง มูลค่าที่สะท้อนความต้องการของบุคคลที่ปรารถนาให้ทรัพยากรดำรงอยู่ต่อไปในอนาคต แม้ว่าผู้บริโคนั้นจะไม่มีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ หรือไม่มีโอกาสได้ใช้ทรัพยากรนั้นเลยก็ตาม แต่ผู้บริโคนั้นรู้สึกพอใจที่จะให้ทรัพยากรนั้นคงอยู่ต่อไป

3.2 มูลค่าเพื่อลูกหลาน (Bequest Value) หมายถึง มูลค่าของสิ่งแวดล้อมที่บุคคลรุ่นปัจจุบันต้องอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานได้เห็นหรือได้ใช้ประโยชน์

มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

นอกเหนือจากมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์แล้ว ผู้ผลิตยังสามารถต่อยอดผลผลิตของตน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตนั้นได้ นั่นคือมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (Economic Value Added: EVA) (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. 2557: ออนไลน์)

มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ คำนวณจาก ต้นทุนเงินลงทุนที่ใช้ไป (ต้นทุนค่าเสียโอกาส) ของเงินลงทุนที่นำมาใช้ในกิจการ หัก กำไรจากการดำเนินงานหลังหักภาษีที่ดึงรายการที่ไม่เกี่ยวข้องกับต้นทุนการดำเนินการออกจากกำไรสุทธิแล้ว

แนวคิดนี้สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือวัดผลการดำเนินงานของหน่วยธุรกิจ ตามแนวคิดการใช้ทรัพยากรขององค์กรให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสร้างมูลค่าได้สูงสุด เพื่อบรรลุมิติวัตถุประสงค์ให้องค์กรสามารถอยู่รอดได้ในระยะสั้นและระยะยาว กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้นำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้กับสหกรณ์ซึ่งเป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมกลุ่มของสมาชิกเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่มีส่วนได้ส่วนเสียภายในกลุ่ม มาปรับใช้ในการวางแผนเพื่อสร้างเป็นแนวปฏิบัติ และการจัดสรรผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับสมาชิกภายในกลุ่มของสหกรณ์นั้นๆ อย่างยุติธรรมและยั่งยืนตามแนวคิดที่ว่าสหกรณ์จะอยู่ได้อย่างยั่งยืนก็ต่อเมื่อสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสมาชิกที่มีส่วนได้เสียกับสหกรณ์ มูลค่าเพิ่มนี้จะถูกขับเคลื่อนโดยมูลค่าทางการเงิน มูลค่าการดำเนินงานของสหกรณ์ และมูลค่าทางสังคม จะนำไปสู่แนวปฏิบัติในการบริหารจัดการภายใน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสหกรณ์หรือองค์กรต่อไป แสดงให้เห็นดังภาพที่ 2.5 มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจและสังคมสู่ความยั่งยืน

ภาพที่ 2.5 มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจและสังคมสู่ความยั่งยืน

ผักพื้นบ้าน

ความหมายของผักพื้นบ้าน คือ ผักที่ครัวเรือนปลูกไว้สำหรับบริโภคเองตามรั้วบ้าน หลังบ้าน หน้าบ้านและข้างบ้าน (ThaiFoodDB. 2557: ออนไลน์)

ผักพื้นบ้าน (Indigenous vegetables) คือ พืชพันธุ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่สามารถนำมาบริโภคได้ที่ครัวเรือนปลูกไว้รอบๆ บ้าน หรือเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือเพาะปลูกไว้เพื่อความสะดวกในการเก็บเกี่ยว โดยผักพื้นบ้านจะมีชื่อแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น (ณัฐ อางสมิติ. 2548: ออนไลน์) ผักพื้นบ้านจะเพาะปลูกได้ง่าย และทนกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยผักพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่นจะมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของท้องถิ่นนั้น ๆ (ลั่นทม จอนจวบทรง. 2537 : 25) เช่น การเก็บเกี่ยว การปรุงอาหารจากผักท้องถิ่น ดังนั้นในแต่ละภาคจะมีผักพื้นบ้านที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีสภาพภูมิประเทศ และภูมิอากาศที่แตกต่างกัน และในแต่ละท้องถิ่นจะมีวัฒนธรรมการบริโภคผักพื้นบ้านที่แตกต่างกันไปด้วย ถึงแม้จะเป็นผักชนิดเดียวกันก็ตาม เช่น วัฒนธรรมทางภาคใต้ของ

ประเทศไทย จะนิยมนำผักพื้นบ้านมาแกงกะทิ เนื่องจากทางภาคใต้มีการปลูกมะพร้าวเป็นจำนวนมาก

ในขณะที่ผักพื้นบ้านภาคกลางและภาคตะวันออกจะมีลักษณะเป็นพืชจากพื้นที่ราบลุ่ม เนื่องจากภาคกลางมีแม่น้ำและท้องทุ่งมาก แต่มีบางบริเวณติดต่อกับชายฝั่ง ผักพื้นบ้านภาคกลางที่มาจากท้องทุ่ง ได้แก่ โสน ผักบุ้ง ผักกระเฉด สายบัว ตับเต่านา พืชผักตามรั้วบ้าน เช่น ตำลึง บวบ มะระ ขึ้นฉะ และเครื่องเทศ เช่น พริกไทย กระวาน กานพลู เป็นต้น ผักพื้นบ้านทางภาคอีสาน ได้แก่ ผักกระโดน ผักกะแฉง เป็นต้น (สถาบันการแพทย์แผนไทย. 2545: ออนไลน์)

ลักษณะการใช้ประโยชน์จากผักพื้นบ้าน ผักพื้นบ้านสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน เช่น ใบกระเพรา ดอกดาหลา ตะไคร้ ขึ้นอยู่กับชนิดของผักนั้นๆ รูปแบบการนำไปใช้ประโยชน์ของผักพื้นบ้าน นอกจากจะนำมาบริโภคเป็นอาหารภายในครัวเรือนแล้ว หากมีมากเกินความต้องการยังสามารถใช้วิธีถนอมอาหารเพื่อเก็บรักษาอาหารไว้บริโภคได้นานๆ รวมถึงใช้เป็นยาสมุนไพรมีสรรพคุณทางยา เช่น มะนาว ใช้เป็นส่วนประกอบในการทำยาแก้ไข้ มะขามเปียกใช้ในการดูแลผิวพรรณ ใผ่อ่อนใช้เพื่อการบริโภคเมื่อเป็นไม้ใผ่แก่สามารถนำมาทำเป็นฝานนึ่งบ้านหรือโรงเรือนต่างๆ ได้ เป็นอย่างดี รวมถึงประโยชน์ด้านความเชื่อเพื่อความสบายใจ เช่น เชื่อว่าปลูกขุนน้ไว้หลังบ้าน จะดีกับผู้อยู่อาศัยเพราะจะมีคนคอยเกื้อหนุน เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บังอร เลิศสกุลจินดา. (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการนำผักพื้นบ้านมาใช้ประโยชน์ของชุมชนบ้านไร่พิจิตร ภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อศึกษาบริบทการนำผักพื้นบ้านมาใช้ประโยชน์ของชุมชนบ้านไร่พิจิตร ภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และศึกษาปัจจัยสำคัญจากชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อกรนำผักพื้นบ้านมาใช้ประโยชน์ของชุมชนบ้านไร่พิจิตร ภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า

บริบทการนำผักพื้นบ้านมาใช้ประโยชน์ของชุมชนบ้านไร่พิจิตร ภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ครัวเรือนนำผักพื้นบ้านมาใช้ประโยชน์เพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน ผักที่นิยมนำมาบริโภคมากที่สุด ตามลำดับ คือ ผักหวานป่า กระเพรา มะเขือพวง เห็ดโคน ข่า บวบหอม บวบเหลี่ยม ฟักทอง ฟักเขียว ตำลึง มะระขึ้นฉะ เป็นต้น ซึ่งเป็นผักที่สามารถปลูกไว้รอบๆ บ้านและเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

ครัวเรือนนำผักพื้นบ้านมาใช้ประโยชน์ด้านยาสมุนไพรพร้อมๆ กับรับประทานเป็นอาหาร โดยไม่มีการนำผักพื้นบ้านมาทำเป็นยาสมุนไพรโดยเฉพาะ ผักพื้นบ้านที่มีสรรพคุณทางยา เช่น มะนาว มีสรรพคุณในการแก้ไข้ เจ็บคอ ตะไคร้ มีสรรพคุณในการแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ เป็นต้น

การนำผักพื้นบ้านมาใช้ประโยชน์ด้านการทำเครื่องใช้ เช่น ใผ่ นำมาทำพื้นบ้าน ผ้ายุ้งฉาง ทำเครื่องจักรสาน เป็นต้น

การนำผักพื้นบ้านมาใช้ประโยชน์ทางด้านความเชื่อ เช่น ปลูกมะขามไว้หน้าบ้านจะทำให้เป็นที่เกรงขามของคนทั่วไป

พื้นที่บริเวณรอบบ้านและป่าชุมชน จัดเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมที่จะเป็นแหล่งผลิตผักพื้นบ้านของชุมชน บ้านไร่พิจิตร ที่สำคัญและใช้ประโยชน์มากที่สุด เพราะเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีส่วนช่วยในการเพิ่มคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เพิ่มสุขภาพอนามัยที่ดีให้กับคนในชุมชน ซึ่งเป็นรูปแบบการผลิตที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่ว่า เป็นการผลิตเพื่อสนองตอบความต้องการของตนเองเป็นหลักเพื่อการบริโภค นำไปสู่การลดรายจ่ายของครัวเรือน คนในชุมชนได้เรียนรู้และเห็นคุณค่าของผักพื้นบ้าน รอบๆ ครัวเรือนและชุมชน รวมถึงเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กันด้วย

ปัจจัยสำคัญจากชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อกรนำผักพื้นบ้านมาใช้ประโยชน์ ของชุมชนบ้านไร่พิจิตร ภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน มีลักษณะความเป็นผู้นำและทำประโยชน์ให้กับชุมชนได้ดี มีแนวคิดการพัฒนาแบบพอเพียง และใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ

ปัจจัยด้านกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านในชุมชนบ้านไร่พิจิตร มีกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ภูมิปัญญาที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติและมีการถ่ายทอดความรู้กันรุ่นสู่รุ่น โดยผ่านการบอกเล่าและทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัวและภายในชุมชน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ไม่มีในระบบการศึกษาภาครัฐ

ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวของชุมชน สมาชิกในครอบครัวอาศัยอยู่รวมกัน ต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ในการดูแลลูกเล็ก เนื่องจากตนเองต้องไปทำงานนอกบ้านในเวลากลางวัน ครอบครัวและชุมชนมีการดำเนินชีวิตประจำวันบนพื้นฐานของความมีเหตุผล บริโภคอาหารเท่าที่จำเป็นและเท่าที่หามาได้

ฉันทนา เวชโอสถศักดา. (2556) วิจัยเรื่อง การรวบรวมสารสนเทศชื่อผักพื้นบ้านในชุมชนบ้านดอนตูม ต. คันธารราษฎร์ อ. กันทรวิชัย จ. มหาสารคาม มีวัตถุประสงค์การวิจัยหนึ่งในหลายข้อคือ เพื่อศึกษาถึงการใช้อย่างไรจากผักพื้นบ้านของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านดอนตูมได้นำผักพื้นบ้านมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ดังนี้

ใช้ประโยชน์ด้านการประกอบอาหาร คนในชุมชนนำผักพื้นบ้านที่อยู่รอบบ้านมาใช้ประกอบอาหารเป็นหลัก เพื่อการบริโภคในชีวิตประจำวัน หรือเป็นส่วนประกอบในการปรุงอาหารและบริโภคเป็นผักสด ได้แก่ กระถิน ใบย่านาง ผักกระเจียว เป็นต้น

ใช้ประโยชน์ด้านสมุนไพร เพื่อดูแลสุขภาพของคนในครอบครัว เช่น บวบเหลี่ยม ผักขี้เหล็กสามารถนำมาปรุงอาหารในขณะเดียวกันก็มีสรรพคุณทางด้านยาสมุนไพรด้วย

ใช้ประโยชน์ด้านเศรษฐกิจในเชิงพาณิชย์ เกษตรกรในชุมชนลดต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านอาหารสัตว์โดยการนำผักพื้นบ้านมาใช้เป็นส่วนผสมของอาหารสัตว์ เช่น ผักโขม ผักกระถิน ซึ่งช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านอาหารสัตว์ได้เป็นอย่างดี มีการนำผักพื้นบ้านไปขายเป็นผักตามฤดูกาลที่ตลาดและขายให้กับเพื่อนบ้านใกล้เคียง เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว เช่น ตำลึง ผักปลั่ง ใบย่านาง เป็นต้น และนำผลผลิตที่เหลือมาแปรรูปเป็นผลผลิตต่อเนื่อง เช่น หน่อไม้ต้ม จึงเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนและชุมชน จนกระทั่งถึงก่อให้เกิดอาชีพขายผักขึ้นมาอีกอาชีพหนึ่งให้กับคนในครอบครัวและชุมชนด้วย

สุภาพร หนูสิงห์ และจิตพกา ธนปัญญาธิวงศ์. (2556) วิจัยเรื่อง การผลิตและการบริโภคผักพื้นบ้านของเกษตรกร จังหวัดพัทลุง พบว่า เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือน 5 คน มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ยจำนวน 2 คน มีอาชีพหลักทำการเกษตร รายได้ที่ได้รับจากการขายผักพื้นบ้านเฉลี่ย 21,575 บาทต่อปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเองเฉลี่ย 15 ไร่ต่อครัวเรือน เกษตรกรนำผักพื้นบ้านไปขายเองที่ตลาด แต่ไม่สามารถกำหนดราคาผักพื้นบ้านได้เอง พื้นที่ปลูกผักพื้นบ้าน คือ ริมรั้ว เกษตรกรรับรู้ข้อมูลข่าวสารเรื่องการผลิตและการบริโภคผักพื้นบ้านจากการพูดคุยระหว่างสมาชิกในครอบครัว ผู้นำชุมชน วิทยุ และเอกสารแผ่นพับ เกษตรกรไม่เคยเข้าร่วมอบรมและไปทัศนศึกษา เกษตรกรเห็นด้วยกับการรวมกลุ่มและสนใจเข้าร่วมการรวมกลุ่มขายผักพื้นบ้าน ชนิดของผักพื้นบ้านที่เกษตรกรนิยมปลูก 10 อันดับแรก คือ ผักกูด สะตอ มะเขือต่อแหล ลูกเนียง ผักหวาน ผักเหมียง หมุย มะม่วงหิมพานต์ และมันปู

ข้อมูลการผลิตผักพื้นบ้านของเกษตรกร จังหวัดพัทลุง พบว่า เกษตรกรปลูกผักพื้นบ้านจำนวนไม่กี่ชนิด เนื่องจากเกษตรกรปลูกผักพื้นบ้านเป็นอาชีพเสริม และบริโภคเองภายในครัวเรือน เหลือจากการบริโภคแล้วจึงนำไปขาย ไม่ได้ปลูกเพื่อการค้า เกษตรกรเพศชาย มีการปลูกผักพื้นบ้านหลายชนิดมากกว่าเพศหญิง และจากการศึกษายังพบอีกว่า ผักพื้นบ้านของเกษตรกรจังหวัดพัทลุง มีจำนวนลดลง จึงควรมีการรณรงค์ให้เกษตรกรหันมาปลูกผักพื้นบ้านให้มากขึ้นและอนุรักษ์พันธุ์ผักพื้นบ้านเอาไว้เพื่อส่งต่อให้ลูกหลานต่อไปในอนาคต

สิริวัฒน์ บุญชัยศรี และ สุขทัย พงศ์พัฒนศิริ. (2554) วิจัยเรื่อง ความหลากหลายและการใช้ประโยชน์ของผักพื้นบ้านในเขตชุมชนรอบกว๊านพะเยา พบว่า การใช้ประโยชน์จากผักพื้นบ้านเพื่อการบริโภค มีความสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการรวบรวมและส่งเสริมการบริโภคผักพื้นบ้าน ช่วยลดรายจ่ายให้กับครัวเรือน ครัวเรือนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ครัวเรือนใช้ประโยชน์จากผักพื้นบ้านเพื่อการบริโภค สามารถนำผักพื้นบ้านมาใช้บริโภคได้ทุกส่วนขึ้นอยู่กับชนิดของผักนั้นๆ นำมาใช้ในการประกอบอาหารและบริโภคเป็นผักสด ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นก็จะมีวัฒนธรรมการบริโภคที่แตกต่างกัน เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการ

ดำรงชีพ ที่ดำรงอยู่ควบคู่กับวิถีชีวิตชุมชนรอบกว๊านพะเยา โดยที่ครัวเรือนและชุมชนรอบกว๊านพะเยามีศักยภาพในการปลูกผักพื้นบ้านได้เป็นอย่างดี มีดิน มีน้ำที่อุดมสมบูรณ์ ผักมีการเจริญเติบโตเร็ว ครัวเรือนสามารถผลิตผักพื้นบ้านออกสู่ตลาดได้อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี ครัวเรือนและชุมชนมีศักยภาพด้านการผลิตสามารถส่งเสริมให้เป็นพืชเศรษฐกิจของชุมชนได้

เสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศรี. (2549) วิจัยเรื่อง การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของป่าชุมชนเขาหัวช้าง ตำบลตะโฮมด อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดพัทลุง ทำการประเมินมูลค่าการใช้ประโยชน์ทางตรง 4 ด้าน คือ มูลค่าด้านเนื้อไม้ มูลค่าด้านผลผลิตในรูปของของป่า มูลค่าการใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยว ทักษะศึกษา การอบรมดูงานและกิจกรรม และมูลค่าการใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาวิจัย พบว่า ด้านการประเมินมูลค่าผลผลิตตามราคาตลาดในรูปของของป่า มูลค่าผลประโยชน์สุทธิในรูปของของป่ารายปี ผลผลิตในรูปของของป่าที่ได้จากป่าชุมชนเขาหัวช้างทั้งหมดที่ได้จากการเก็บหามมีค่าเท่ากับ 2,420,325.93 บาทต่อปี จากจำนวนของป่าที่เก็บหาทั้งหมด ผู้วิจัยได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่า การใช้ประโยชน์ในรูปของของป่า แสดงให้เห็นถึงศักยภาพการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างครอบครัว ชุมชน และป่าเพื่อการยังชีพ หากมีการจัดการที่ดีจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อคนในชุมชนในปัจจุบันและลูกหลานต่อไปในอนาคต และควรมีการส่งเสริมให้ลูกหลานเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เพื่อเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์จากรุ่นสู่รุ่นเพื่อชุมชนเข้มแข็งต่อไป สามารถเป็นแหล่งเพิ่มสวัสดิการให้กับคนในชุมชน และช่วยให้เกิดความยั่งยืนในการใช้ประโยชน์จากป่าได้ยาวนาน และหากผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ หรือมีการจัดกลุ่มสนทนาเพื่อระดมความรู้จะทำให้ข้อมูลที่รวบรวมได้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดและสามารถทราบถึงมูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งหมดของป่าชุมชนเขาหัวช้างที่อาจจะต้องสูญเสียไปหากพื้นที่ป่าแห่งนี้ถูกเปลี่ยนสภาพไปในอนาคต

ประภาพรพรณ กัญญา และเสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศรี. (2546) วิจัยเรื่อง การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของบางองค์ประกอบของป่าดิบชื้น ธรรมชาติศึกษาป่ากรด อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ทำการศึกษาลักษณะการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่ากรด อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา และประเมินออกมาเป็นตัวเงินตามราคาตลาด ซึ่งมูลค่าของของป่ากรดในส่วนของการใช้ประโยชน์โดยตรง ทำการประเมิน 3 ด้านคือ มูลค่าป่าไม้ มูลค่าผลผลิตในรูปของป่า และมูลค่าการศึกษาวิจัย พบว่า มูลค่าการใช้ประโยชน์ทางตรงจากผลผลิตในรูปของป่า ผลประโยชน์ในการเก็บหาของป่าคิดเป็นตัวเงินเท่ากับ 387,886.07 บาทต่อปี เฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 1,570.39 บาทต่อปี คิดเฉลี่ยต่อเนื้อที่ของป่ากรดเท่ากับ 393.36 บาทต่อไร่ต่อปี

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น จะเห็นได้ว่าการใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในหลายๆ ด้าน คือ ประโยชน์เพื่อการบริโภคในครัวเรือนโดยนำมาประกอบอาหารหรือบริโภคเป็นผักสด ประโยชน์ด้านสมุนไพรเนื่องจากผักพื้นบ้านบางชนิดมีสรรพคุณทางยา

เช่น มะนาวสามารถนำมาบริโภคเพื่อแก้อาเจียน ตะไคร้แก้ท้องอืด เป็นต้น ประโยชน์ด้านการทำเครื่องใช้ เช่น ไม้สามารถนำมาทำเป็นเครื่องจักรสาน หรือทำพื้นบ้านได้ ประโยชน์ทางด้านความเชื่อ เช่น ปลุกมะขามไว้หน้าบ้านจะทำให้เป็นที่เกรงขามของคนทั่วไป ปลุกขนุนไว้หลังบ้านจะได้มีคนเกื้อหนุน และประโยชน์ด้านเศรษฐกิจในเชิงพาณิชย์ เกษตรกรสามารถนำผักพื้นบ้านมาเป็นส่วนผสมของอาหารสัตว์เพื่อเป็นการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านอาหารสัตว์รวมถึงผักพื้นบ้านส่วนที่เหลือจากการบริโภคเกษตรกรก็สามารถนำไปขายเป็นการเพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายให้กับครอบครัว เป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร และยังสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผักพื้นบ้านเป็นผลผลิตต่อเนื่องสำหรับเก็บไว้บริโภคในครัวเรือนและนำไปขายเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนได้อีกทางหนึ่ง การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านในด้านต่างๆ ช่างต้น สามารถวัดการใช้ประโยชน์ออกมาเป็นตัวเงินได้ คือ มูลค่าที่คิดจากรายได้การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน คำนวณจากราคา คุณ ปริมาณ เพื่อประเมินเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้าน ตัวเลขมูลค่าการใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านที่คำนวณได้จะเป็นตัวสะท้อนให้เกษตรกรตระหนักถึงความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์จากผักพื้นบ้านที่อยู่รอบๆบ้านและชุมชน ซึ่งรายได้จากผักพื้นบ้านสามารถสร้างความมั่นคงให้กับเกษตรกร เกษตรกรมีความมั่นคงด้านอาหาร และสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน ตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นจึงนำไปสู่ การศึกษาการใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อทำการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้านในตำบลคูยาดหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้ประโยชน์และมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้าน ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา มีระเบียบวิธีการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ (1) ประชากร (2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (3) การเก็บรวบรวมข้อมูล (4) การวิเคราะห์ข้อมูล และ(5) จริยธรรมการวิจัย

ประชากร

การวิจัยนี้ใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 87 ครอบครัว ที่ขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์สนามชัยเขต ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มของเกษตรกรจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์สนามชัยเขต เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในการจัดการด้านการตลาดและการผลิต ให้กับผลผลิตของเกษตรกรที่อยู่ในชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา กำหนดให้หัวหน้าครอบครัวหรือคนใดคนหนึ่งในครอบครัวเป็นตัวแทนผู้เข้าไปใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านสมาชิกของครัวเรือน 1 คน (หัวหน้าครัวเรือน แม่บ้าน ลูกหรือผู้อื่นที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป คนใดคนหนึ่ง) เป็นตัวแทนของครัวเรือน 1 ครัวเรือน ที่เข้าไปใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน ใน 3 ด้าน คือ เพื่อการบริโภคในครัวเรือน เพื่อขายโดยส่งเข้ากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ และผลิตเป็นผลผลิตต่อเนื่อง (ข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ณ วันที่ 18 พฤษภาคม 2556) ผักพื้นบ้านที่นำไปใช้ประโยชน์ได้แก่ ผักพื้นบ้านอินทรีย์ที่ได้รับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ และผักพื้นบ้านอินทรีย์ที่ไม่ได้ขอรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ เนื่องจากผลผลิตมีไม่มากพอที่จะทำการตลาด จึงไม่ได้ทำการขึ้นทะเบียนเป็นผักอินทรีย์ ที่ปลูกอยู่รอบๆ บ้านและชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวนทั้งหมด 155 ชนิดพืช แบ่งออกเป็นผักพื้นบ้านอินทรีย์ที่ได้ขึ้นทะเบียนรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ จำนวน 58 ชนิดพืช และผักพื้นบ้านอินทรีย์ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์แต่ได้รับการรับรองแปลงจากหน่วยงานมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์จำนวน 97 ชนิดพืช ซึ่งงานวิจัยนี้จะใช้คำว่าเกษตรกรแทนครัวเรือน

รายชื่อผักอินทรีย์ที่ขึ้นทะเบียนรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (ข้อมูล ณ วันที่ 15 ตุลาคม 2554)

พืชล้มลุก		ไม้ยืนต้น
กระเจียว	ผักโขม	มะกรูด
กระเจี๊ยบแดง	ผักชีไทย	มะขามเปรี้ยว
กระชาย	ผักชีฝรั่ง	มะรุม
กระเทียม	ผักบุ้งจีน	แคบ้าน
กระเพรา	ผักบุ้งนา	ชะมวง
กวาดตุ้ง	ผักบุ้งไทย	แต้ว
กระถินบ้าน	ผักปลัง	ไผ่ตง
ข่า	พริกขี้หนู	ไผ่ป่า
คะน้า	พริกขี้ฟ้า	ไผ่รวก
ชะพลู	พริกกระเหรียง	ไผ่เลี้ยง
ชะอม	มะเขือพวง	เพกา
ตะไคร้	มะเขือเปราะม่วง/ขาว/ลาย	สะเดา
ตำลึง	มะเขือยาวม่วง/เขียว	เสม็ด
แตงกวา	มะระขี้นก	
ถั่วฝักยาว	มะอึก	
ถั่วพลู่	ว่านม่วง	
ผักกาดขาว	แมงลัก	
ผักกูด	ผักข่า	
ผักหวานบ้าน	ผักทอง	
บวบหอม	บวบเหลี่ยม	
โสน	หอมแดง	
หอมแบ่ง	โหระพา	
ฮ่องเต้		

ผักพื้นบ้านอินทรีย์ที่ได้ขึ้นทะเบียนรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แล้วข้างต้น กลุ่มจะมีการประกันราคาขั้นต่ำให้กับผักพื้นบ้านทุกชนิดที่ได้รับรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แล้ว การกำหนดราคาประกันขั้นต่ำจะกำหนดในการประชุมกลุ่มสมาชิกเกษตรอินทรีย์ โดยใช้ราคาประกันจากปีก่อนเป็นปีฐานในการกำหนดราคาประกันผักพื้นบ้านแต่ละชนิด

การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย คือ

ตัวแปรต้น คือ ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกร ประกอบด้วย เพศ อายุ สมาชิกในครัวเรือน และขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

ตัวแปรตาม คือ

1. การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน
 - 1.1 การบริโภคภายในครัวเรือน
 - 1.2 การนำผักพื้นบ้านไปขายโดยส่งเข้ากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์
 - 1.3 การผลิตเป็นผลผลิตต่อเนื่องจากผักพื้นบ้าน
2. มูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้าน
 - 2.1 มูลค่าการบริโภคผักพื้นบ้านในครัวเรือน
 - 2.2 มูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์
 - 2.3 มูลค่าของผลผลิตต่อเนื่องจากผักพื้นบ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ประกอบการสัมภาษณ์ (ภาคผนวก ก) แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน เป็นคำถามปลายเปิด
- ส่วนที่ 2 การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน เป็นคำถามปลายเปิด
 - 2.1 การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน เพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (กิโลกรัม) เป็นคำถามปลายเปิด โดยใช้ข้อมูลปริมาณการบริโภคผักของประชากรในกลุ่มประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สำนักงานคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ พ.ศ. 2555) เป็นเกณฑ์ คือ ปริมาณการบริโภคผัก และผลไม้ของประชากรในกลุ่มประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ไทย อินโดนีเซีย และศรีลังกา) เฉลี่ยทุกช่วงอายุ มีค่าเฉลี่ยการบริโภคเท่ากับ 17.29 กิโลกรัมต่อคนต่อปี
 - 2.2 การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านโดยการขายผ่านกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์และผลิตเป็นผลผลิตต่อเนื่อง (กิโลกรัม) เป็นคำถามปลายเปิด
- ส่วนที่ 3 การประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้านและผลผลิตต่อเนื่อง (บาท) เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อคำนวณหาค่า มูลค่าการบริโภคผักพื้นบ้านภายในครัวเรือน มูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ และมูลค่าของผลผลิตต่อเนื่องจากผักพื้นบ้าน
- ส่วนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ลักษณะดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ ข้อมูลที่รวบรวมจากครัวเรือนที่ใช้ประโยชน์โดยตรงจาก ผักพื้นบ้าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านทำการรวบรวมข้อมูล การเก็บผักพื้นบ้านแต่ละชนิดเป็นรายวัน และรายเดือน ปัญหาอุปสรรคในการใช้ประโยชน์โดยตรงจาก ผักพื้นบ้าน

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการรวบรวมเอกสารต่างๆ รายงานการศึกษาค้นคว้า ความรู้ ประสบการณ์ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง นำมาใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนเพื่อความครบถ้วนสมบูรณ์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในวันประชุมกลุ่มสมาชิกเกษตรกรอินทรีย์ซึ่งจะจัดประชุมเดือนละหนึ่งครั้ง และวิธีเดินเคาะประตูบ้านของครัวเรือน เพื่อขอข้อมูลและตอบข้อซักถามกรณีที่ไม่เข้าใจในบางประเด็น
2. แจกแบบสัมภาษณ์ให้เกษตรกรกรอกข้อมูลในวันประชุม กรณีที่ไม่สามารถกรอกข้อมูลได้ครบถ้วนเนื่องจากต้องใช้ข้อมูลเป็น รายวัน และรายเดือน เกษตรกรสามารถนำไปกรอกต่อที่บ้านได้ โดยผู้วิจัยจะมีการติดตามผลเป็นระยะ พร้อมทั้งนี้ผู้วิจัยจะต้องลงพื้นที่แปลงผัก พื้นที่จัดเตรียมผัก และพื้นที่จำหน่ายผักตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทางเพื่อส่งถึงมือผู้บริโภค รวมถึงการบันทึกรายรับ ที่เกิดขึ้นตลอดช่วงการผลิตและจำหน่ายผักพื้นบ้าน
3. รวบรวมข้อมูล ปริมาณและรายได้จากการขายผักพื้นบ้านผ่านกลุ่มจากฝ่ายตลาดของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์สนามชัยเขต
4. หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วนทุกประเด็นแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์สรุปและเขียนเป็นรูปเล่มรายงาน
5. นำผลการวิจัยเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ เพื่อชี้แจงให้ทราบถึงผลการศึกษาที่ได้รับและนำผลการวิจัยที่ได้ไปปรับใช้กับสมาชิกกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ เพื่อการพัฒนาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสร้างข้อสรุปจากการศึกษาข้อมูลจริงที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อตอบการใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการประเมินตามหลักการหามูลค่าการใช้ประโยชน์โดยตรงของโครงการกฎหมายแห่งเอเชียอาคเนย์ (2542) คือ มูลค่าการใช้ประโยชน์โดยตรง หมายถึง มูลค่าที่คิดจากรายได้จากการใช้ทรัพยากรโดยตรง เพื่อประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้าน
3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา หาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ เพื่อตอบข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร
4. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one way ANOVA analysis) เพื่อทดสอบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันจะมีมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือไม่
5. การวิจัยครั้งนี้จะกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่ระดับ 0.05 ถ้า
 - ค่า sig < ค่า α จะปฏิเสธ H_0
 - ค่า sig > ค่า α จะยอมรับ H_0
 ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนมกราคม 2556 ถึง ธันวาคม 2556

จริยธรรมการทำวิจัย

1. ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะทำการชี้แจงให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัยและผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ
2. ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จะเก็บไว้เป็นความลับและนำมาใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้ประโยชน์และมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้านใน ตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา งานวิจัยนี้จะใช้คำว่า เกษตรกรแทนคำว่าครัวเรือน เกษตรกรหนึ่งคนเป็นตัวแทนของครัวเรือนหนึ่งครัวเรือน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 5 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน

ส่วนที่ 2 การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน

2.1 การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน เพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน โดยการขายผ่านกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ และผลิตเป็นผลผลิตต่อเนื่อง

ส่วนที่ 3 การประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้านและผลผลิตต่อเนื่อง

ส่วนที่ 4 ทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ส่วนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน พิจารณาด้าน เพศ อายุ สมาชิกในครัวเรือน และขนาดพื้นที่ทำการเกษตร มีรายละเอียด ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 เพศ อายุ สมาชิกในครัวเรือน และขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

รายการ	เกษตรกร	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	57	65.5
ชาย	30	34.5
รวม	87	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

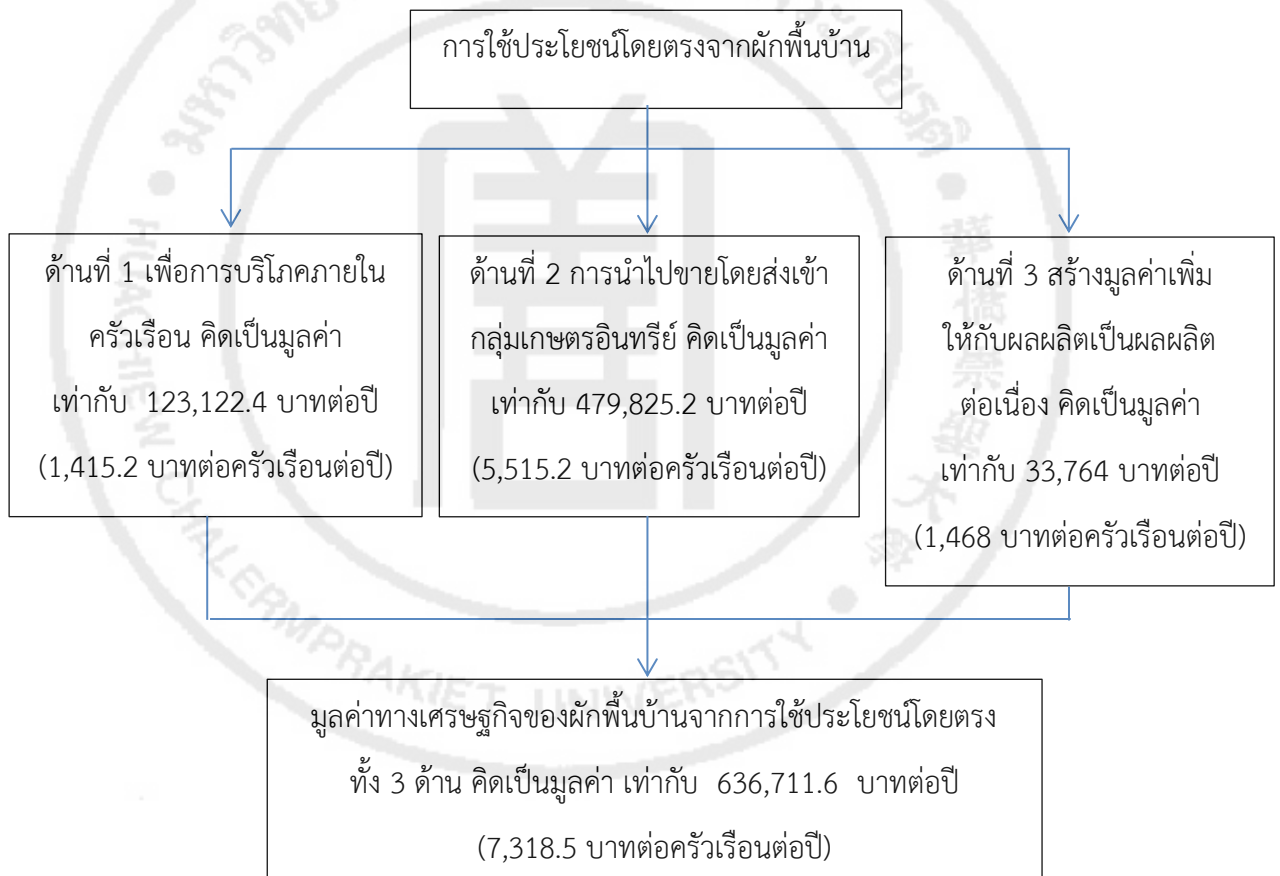
รายการ	เกษตรกร	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
<25	1	1.1
25-40	15	17.2
41-60	58	66.7
>60	13	14.9
รวม	87	100
สมาชิกในครัวเรือน		
1-3	33	37.9
4-6	39	44.8
7-9	15	17.2
รวม	87	100
ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		
1-15	53	60.9
16-30	21	24.1
31-45	8	9.2
46-60	4	4.6
>60	1	1.1
รวม	87	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 65.5 ชาย จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 34.5 อายุของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 41-60 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 เกษตรกรส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 4-6 คน จำนวน 39 ราย คิดเป็นร้อยละ 44.8 และเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตร 1-15 ไร่ จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 60.9

ส่วนที่ 2 การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน

เกษตรกรใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านใน 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 เพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน ด้านที่ 2 นำไปขายโดยส่งเข้ากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านที่ 3 สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตเป็นผลผลิตต่อเนื่อง ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน

การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน ด้านการบริโภคภายในครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เกษตรกรปลูกผักพื้นบ้านเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน ส่วนที่เหลือจากการบริโภคแล้วค่อยนำไปขาย ปริมาณการบริโภคผักภายในครัวเรือนของเกษตรกรอ้างอิงจาก ข้อมูลปริมาณการบริโภคผัก ของประชากรในกลุ่มประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สำนักงานคณะกรรมการ

อาหารแห่งชาติ พ.ศ. 2555) พบว่า โดยเฉลี่ยทุกช่วงอายุ ประชากรมีค่าเฉลี่ยการบริโภคผัก เท่ากับ 17.29 กิโลกรัมต่อคนต่อปี

จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรจำนวนทั้งหมด 87 ครัวเรือน มีผลผลิตและรายได้จากการขายผักพื้นบ้านทุกชนิดโดยส่งเข้ากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ตลอดปี พ.ศ. 2556 จำนวน 29,308.5 กิโลกรัมต่อปี คิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 479,825.2 บาทต่อปี ดังนั้น ราคาขายผักพื้นบ้านทุกชนิดเฉลี่ยเท่ากับ 16.37 บาทต่อกิโลกรัม ($479,825.2/29,308.5=16.37$)

จากข้อมูลปริมาณการบริโภคผักทุกช่วงอายุของประชากรในประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีค่าเฉลี่ยการบริโภค เท่ากับ 17.29 กิโลกรัมต่อคนต่อปี ดังนั้น มูลค่าการบริโภคผักของเกษตรกรคิดเป็นเงินเท่ากับ 283.04 บาทต่อคนต่อปี ($17.29 \times 16.37=283.04$)

สมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรเฉลี่ยต่อหนึ่งครัวเรือนมีสมาชิกจำนวน 5 คน ดังนั้นมูลค่าการบริโภคผักของครัวเรือนเกษตรกรคิดเป็นเงินเท่ากับ 1,415.2 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ($283.04 \times 5 = 1,415.2$)

มูลค่าการบริโภคผักภายในครัวเรือนของเกษตรกรทั้งหมด 87 ครัวเรือน ตลอดปี พ.ศ. 2556 คิดเป็นเงิน เท่ากับ 123,122.4 บาทต่อปี ($1,415.2 \times 87= 123,122.4$)

การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านโดยขายผ่านกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์

ผลผลิตผักพื้นบ้านที่เกษตรกรปลูกรอบๆ บ้านและชุมชน เพื่อการบริโภคเองภายในครัวเรือนนั้น เมื่อมีเหลือจากการบริโภคเกษตรกรจะมีการแลกเปลี่ยนกันระหว่างเพื่อนบ้านด้วยกัน และส่วนที่เหลือจากการบริโภคและแลกเปลี่ยนเกษตรกรจะนำไปขายที่ตลาด จนทำให้เกษตรกรเห็นช่องทางในการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว เกษตรกรจึงหันมาปลูกผักพื้นบ้านหลากหลายชนิดและเพิ่มปริมาณการปลูกมากขึ้น จนกระทั่งเกษตรกรมีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ เพื่อรองรับปริมาณผักที่เกษตรกรผลิตได้และนำผลผลิตที่ได้ส่งเข้ากลุ่มเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมผลผลิต โดยที่กลุ่มจะเป็นผู้รวบรวมผักพื้นบ้าน และทำการตลาดเพื่อส่งขายต่อไป การรวมกลุ่มของเกษตรกรสามารถช่วยลดปัญหาของเกษตรกรในหลายๆ ด้าน ดังเช่น กรณีที่ปริมาณผักของเกษตรกรผลิตได้ไม่มากพอที่จะนำไปขายเองที่ตลาดแต่เกษตรกรสามารถนำผักเท่าที่ผลิตได้ส่งเข้ากลุ่มเพื่อรวบรวมไปขายในนามของกลุ่ม และยังสามารถช่วยลดระยะเวลาการเดินทางที่จะนำผักไปขายที่ตลาด ไม่ว่าจะเกษตรกรจะมีปริมาณผักมากน้อยเท่าใดเกษตรกรก็สามารถนำผักส่งเข้ากลุ่มได้ จึงทำให้เกษตรกรมีแหล่งรองรับผลผลิตมีรายได้เพิ่มขึ้น เกษตรกรจึงหันมาปลูกผักพื้นบ้านจำนวนมากขึ้นและหลากหลายชนิดมากขึ้นด้วย ทำให้เกษตรกรเห็นถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มสามารถช่วยลดปัญหาด้านการตลาดให้กับเกษตรกรได้ จากผลการวิจัยพบว่า ในปี พ.ศ. 2556 เกษตรกรสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตผัก

พื้นที่บ้านได้จำนวน 155 ชนิดพืช ดังรายละเอียด ในภาคผนวก ข (ตารางที่ 4.2 ชนิด ปริมาณผลผลิต ผักพื้นบ้าน เป็นรายเดือน พ.ศ. 2556)

จากตารางที่ 4.2 พบว่า จำนวนผลผลิตผักพื้นบ้านที่เกษตรกรทั้งหมด สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการขายโดยส่งเข้ากลุ่ม ในปี พ.ศ. 2556 จำนวนทั้งหมด 155 ชนิดพืช มีน้ำหนักเท่ากับ 29,308.5 กิโลกรัมต่อปี โดยเดือนมิถุนายน เกษตรกรสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้มากที่สุด จำนวน 7,549.1 กิโลกรัม ชนิดผักพื้นบ้านที่เกษตรกรสามารถเก็บเกี่ยวได้มากเกือบตลอดทั้งปีและให้ผลผลิตเป็นจำนวนมาก 10 อันดับแรก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่

1. มะนาว ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 3,402.5 กิโลกรัมต่อปี
2. ผักบุ้งจีน ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 1,757.6 กิโลกรัมต่อปี
3. ผักกูด ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 1,648.1 กิโลกรัมต่อปี
4. ใผ่ตง ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 1,532.2 กิโลกรัมต่อปี
5. ช้าอ่อน ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 1,381.2 กิโลกรัมต่อปี
6. ถั่วฝักยาว ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 1,221 กิโลกรัมต่อปี
7. ชะอม ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 959.2 กิโลกรัมต่อปี
8. สายบัว ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 898.2 กิโลกรัมต่อปี
9. ตำลึง ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 820.7 กิโลกรัมต่อปี
10. ผักบุ้งนา ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 719 กิโลกรัมต่อปี

เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายเดือนพบว่า ชนิดผักพื้นบ้านที่เกษตรกรทั้งหมด สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้มาก 3 อันดับแรก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ

มกราคม ชนิดและจำนวนผลผลิตผักพื้นบ้านที่เก็บเกี่ยวได้ ได้แก่ ถั่วฝักยาว จำนวน 74.3 กิโลกรัมต่อเดือน สะเดามัน จำนวน 65.7 กิโลกรัมต่อเดือน และผักบุ้งจีน จำนวน 57.7 กิโลกรัมต่อเดือน

กุมภาพันธ์ ชนิดและจำนวนผลผลิตผักพื้นบ้านที่เก็บเกี่ยวได้ ได้แก่ ผักบุ้งจีน จำนวน 149.2 กิโลกรัมต่อเดือน ถั่วฝักยาว จำนวน 123.7 กิโลกรัมต่อเดือน และสายบัว จำนวน 92.9 กิโลกรัมต่อเดือน

มีนาคม ชนิดและจำนวนผลผลิตผักพื้นบ้านที่เก็บเกี่ยวได้ ได้แก่ ผักบุ้งจีน จำนวน 458.1 กิโลกรัมต่อเดือน ถั่วฝักยาว 373.5 กิโลกรัมต่อเดือน และแพง จำนวน 148.6 กิโลกรัมต่อเดือน

เมษายน ชนิดและจำนวนผลผลิตผักพื้นบ้านที่เก็บเกี่ยวได้ ได้แก่ ถั่วฝักยาว จำนวน 150.7 กิโลกรัมต่อเดือน ข้าวอ่อน จำนวน 143.7 กิโลกรัมต่อเดือน และกวาดตุง จำนวน 94.8 กิโลกรัมต่อเดือน

พฤษภาคม ชนิดและจำนวนผลผลิตผักพื้นบ้านที่เก็บเกี่ยวได้ ได้แก่ มะนาว จำนวน 591.1 กิโลกรัมต่อเดือน ข้าวอ่อน จำนวน 512.8 กิโลกรัมต่อเดือน และผักกูด จำนวน 465 กิโลกรัมต่อเดือน

มิถุนายน ชนิดและจำนวนผลผลิตผักพื้นบ้านที่เก็บเกี่ยวได้ ได้แก่ มะนาว จำนวน 2,283 กิโลกรัมต่อเดือน ข้าวอ่อน จำนวน 482.3 กิโลกรัมต่อเดือน และผักกูด จำนวน 424.2 กิโลกรัมต่อเดือน

กรกฎาคม ชนิดและจำนวนผลผลิตผักพื้นบ้านที่เก็บเกี่ยวได้ ได้แก่ ใผ่ตง จำนวน 708.7 กิโลกรัมต่อเดือน ผักบุ้งจีน จำนวน 365 กิโลกรัมต่อเดือน และผักกูด จำนวน 227.4 กิโลกรัมต่อเดือน

สิงหาคม ชนิดและจำนวนผลผลิตผักพื้นบ้านที่เก็บเกี่ยวได้ ได้แก่ ใผ่ตง จำนวน 197.6 กิโลกรัมต่อเดือน ชะอม จำนวน 158 กิโลกรัมต่อเดือน และมะเขือพวง จำนวน 132.9 กิโลกรัมต่อเดือน

กันยายน ชนิดและจำนวนผลผลิตผักพื้นบ้านที่เก็บเกี่ยวได้ ได้แก่ ผักปลัง จำนวน 109.4 กิโลกรัมต่อเดือน แพง จำนวน 96.4 กิโลกรัมต่อเดือน และมะเขือเปราะสาย จำนวน 77.8 กิโลกรัมต่อเดือน

ตุลาคม ชนิดและจำนวนผลผลิตผักพื้นบ้านที่เก็บเกี่ยวได้ ได้แก่ วานม่วง จำนวน 315.5 กิโลกรัมต่อเดือน กระชาย จำนวน 254 กิโลกรัมต่อเดือน และใผ่ตง จำนวน 118.9 กิโลกรัมต่อเดือน

พฤศจิกายน ชนิดและจำนวนผลผลิตผักพื้นบ้านที่เก็บเกี่ยวได้ ได้แก่ ผักกาดแก้ว จำนวน 105 กิโลกรัมต่อเดือน ผักกูด จำนวน 89.8 กิโลกรัมต่อเดือน และมะเขือพวง จำนวน 76.4 กิโลกรัมต่อเดือน

ธันวาคม ชนิดและจำนวนผลผลิตผักพื้นบ้านที่เก็บเกี่ยวได้ ได้แก่ เรดโอ๊ค จำนวน 92 กิโลกรัมต่อเดือน ถั่วพลู่ จำนวน 70.9 กิโลกรัมต่อเดือน และผักบุ้งจีน จำนวน 63 กิโลกรัมต่อเดือน

การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านด้านผลิตเป็นผลผลิตต่อเนื่อง

เกษตรกรสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผักพื้นบ้านโดยผลิตเป็นผลผลิตต่อเนื่อง ทำการแปรรูปผักพื้นบ้านโดยการตัดแปลงผลผลิตให้แตกต่างไปจากของเดิมที่มีอยู่ เพื่อสร้างรายได้เพิ่มและยืด

อายุการเก็บรักษาสลิตเก็บไว้บริโภคได้ตลอดทั้งปี รวมถึงการนำไปขายเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่ง ผลผลิตต่อเนื้อที่ผลิตได้ มี 10 ชนิด ได้แก่

1. ขนมหินสี
2. ชุดต้มยำ
3. มะขามเปียก
4. ขี้เหล็กต้ม
5. หน่อไม้ต้ม
6. หน่อไม้เส้น
7. หน่อไม้เผา
8. ขนมห่อไม้
9. ขนมหักทอง
10. แป้งขมิ้น

ส่วนที่ 3 การประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้านและผลผลิตต่อเนื่อง

มูลค่าของผักพื้นบ้านทุกชนิดที่เกษตรกรขายได้

มูลค่าผักพื้นบ้านที่เกษตรกรขายได้ มูลค่าที่ขายได้คิดจากรายได้การใช้ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับจากการขายผักพื้นบ้านทุกชนิดโดยส่งเข้ากลุ่ม ในปี พ.ศ. 2556 เกษตรกรมีรายได้จากการขายผักพื้นบ้านทุกชนิด คิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 479,825.2 บาทต่อปี มูลค่าจากการขายผักพื้นบ้านคำนวณจาก ราคา คุณภาพ ปริมาณ ณ ราคาตลาดหรือราคาประกัน เกษตรกรมีรายได้จากการขายผักพื้นบ้านที่เหลือจากการบริโภค และปลูกผักพื้นบ้านเพื่อขาย ดังรายละเอียดในภาคผนวก ค-1 (ตารางที่ 4.3 รายได้ของเกษตรกร จากการขายผักพื้นบ้านทุกชนิด ปี พ.ศ.2556)

จากตารางที่ 4.3 พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้จากการขายผักพื้นบ้านทุกชนิดมากที่สุดเป็นหญิง (f23) มีรายได้เท่ากับ 57,677.0 บาทต่อปี เมื่อพิจารณารายได้จากการขายผักพื้นบ้านเป็นรายเดือนของเกษตรกรทั้งหมด 87 ครัวเรือน ดังรายละเอียดในภาคผนวก ค-2 (ตารางที่ 4.4 รายได้ของเกษตรกรจากการขายผักพื้นบ้านทุกชนิดเป็นรายเดือน ปี พ.ศ.2556 (หน่วย : บาท))

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ตลอดปี พ.ศ. 2556 เกษตรกรทั้งหมด 87 ครัวเรือน มีรายได้จากการขายผักพื้นบ้านทุกชนิดคิดเป็นเงินเท่ากับ 479,825.2 บาทต่อปี เกษตรกรมีรายได้จากการขายผักพื้นบ้านเฉลี่ยครัวเรือนละ 5,515.2 บาทต่อครัวเรือนต่อปี เมื่อพิจารณาเป็นรายเดือน พบว่า เดือนกรกฎาคมเกษตรกรมีรายได้จากการขายผักพื้นบ้านมากที่สุดเป็นเงิน เท่ากับ 59,478.0 บาท

มูลค่าของผลผลิตต่อเนื้อที่เกษตรกรขายได้

รายได้จากการขายผลผลิตต่อเนื้อที่ของเกษตรกร เป็นมูลค่าที่คิดจากรายได้การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านด้านผลิตเป็นผลผลิตต่อเนื้อที่ ดังรายละเอียด ภาคผนวก ค-3 (ตารางที่ 4.5 รายได้จากผลผลิตต่อเนื้อที่ของเกษตรกรเป็นรายเดือน ปี พ.ศ.2556 (หน่วย : บาท))

จากตารางที่ 4.5 พบว่า เกษตรกรมีรายได้เพิ่มจากผลผลิตต่อเนื้อที่ให้กับครอบครัว ตลอดปี พ.ศ. 2556 เป็นเงิน 33,764.0 บาทต่อปี เฉลี่ยครัวเรือนละ 1,468 บาทต่อครัวเรือนต่อปี เดือนที่เกษตรกรสามารถสร้างรายได้จากผลผลิตต่อเนื้อที่มากที่สุดคือ เดือน สิงหาคม มีมูลค่าเท่ากับ 10,735.0 บาท

ผลผลิตต่อเนื้อที่ที่เกษตรกรผลิตได้ ได้แก่ ขนมหินสี ชุดต้มยำ มะขามเปียก ขี้เหล็กต้ม หน่อไม้ต้ม หน่อไม้เส้น หน่อไม้เผา ขนมห่อไม้ ขนมหักทอง และแป้งขมิ้น โดยที่ผลผลิตต่อเนื้อที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรได้มากที่สุด คือ ขนมหินสี ที่ผลิตมาจากสีของ เตยหอม ขมิ้น พักข้าวและดอกอัญชัน เป็นต้น มีมูลค่าเท่ากับ 22,200.0 บาทต่อปี รองลงมาคือ ผลผลิตจากหน่อไม้ต้ม มีมูลค่าเท่ากับ 9,315.0 บาทต่อปี

รายได้หลักของเกษตรกรได้มาจากการนำผักพื้นบ้านไปขายผ่านกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ หากเกษตรกรคนใดมีทักษะในการแปรรูปผลผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตของตน เกษตรกรคนนั้นก็จะมียาได้เพิ่มขึ้นได้อีกทางหนึ่ง โดยที่เกษตรกรที่ผลิตผลผลิตต่อเนื้อที่จะมีรายได้เฉลี่ยต่อปีสูงกว่าเกษตรกรที่ไม่มีรายได้จากผลผลิตต่อเนื้อที่ ดังรายละเอียดในภาคผนวก ค-4 (ตารางที่ 4.6 รายได้ของเกษตรกรที่มีผลผลิตต่อเนื้อที่และไม่มีผลผลิตต่อเนื้อที่ (บาทต่อปี))

จากตารางที่ 4.6 เกษตรกรที่ผลิตผลผลิตต่อเนื้อที่มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 9,229.8 บาทต่อปี ซึ่งสูงกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้ผลิตผลผลิตต่อเนื้อที่มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 4,351.16 บาทต่อปี

ส่วนที่ 4 ทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันจะมีมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยทำการทดสอบ

สมมติฐานเฉพาะปัจจัยส่วนบุคคลด้านจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และขนาดพื้นที่ทำการเกษตรกับมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่ม เท่านั้น (ภาคผนวก ง) เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่มอย่างเห็นได้ชัด สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และขนาดพื้นที่ทำการเกษตรกับมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่ม กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่ระดับ 0.05 ถ้า

ค่า sig < ค่า α ปฏิเสธ H_0

ค่า sig > ค่า α ยอมรับ H_0

สมมติฐานที่ 1 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่แตกต่างกันมีมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่มไม่แตกต่างกัน

H_0 : จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่แตกต่างกันมีมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่มไม่แตกต่างกัน

H_1 : จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่แตกต่างกันมีมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่มแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.7 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่ม

มูลค่าขายโดยส่งเข้ากลุ่มสมาชิกในครัวเรือน	N	\bar{X}	SD	F	Sig
1-3	33	4,345.55	6,535.09	.554	.577
4-6	39	5,317.21	11,046.04		
7-9	15	7,761.13	14,944.90		

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ค่า Sig .577 มากกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงยอมรับ H_0 นั่นคือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่แตกต่างกันมีมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่มไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรที่แตกต่างกันมีมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่มไม่
แตกต่างกัน

H_0 : ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรที่แตกต่างกันมีมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่มไม่
แตกต่างกัน

H_1 : ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรที่แตกต่างกันมีมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่มแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.8 ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดพื้นที่ทำการเกษตรกับมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่ม

มูลค่าขายโดยส่งเข้ากลุ่ม ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร	N	\bar{X}	SD	F	Sig
1-15	53	843.43	1,358.41	85.889	.000
16-30	21	5,596.48	3,934.43		
31-45	8	14,624.50	7,111.91		
46-60	4	32,572.50	18,465.20		
>60	1	57,677.00	-		

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ค่า Sig .000 น้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงยอมรับ H_1 นั่นคือ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรที่แตกต่างกันมีมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่มแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดพื้นที่ทำการเกษตรกับมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่ม จากค่า \bar{X} พบว่า ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรและมูลค่าขายผักพื้นบ้านเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน แสดงว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรมาก รายได้จากการขายผักพื้นบ้านเฉลี่ยต่อปีก็จะมากตามไปด้วย

ส่วนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน

จากการสัมภาษณ์และพูดคุยกับเกษตรกรเป็นรายบุคคล พบว่า ปัญหา อุปสรรค การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน แสดงให้เห็นได้ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ปัญหา อุปสรรค การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน

ปัญหา อุปสรรค การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน	ความถี่
1. ด้านผลผลิต	
1.1 ผลผลิตมีน้อยไม่สามารถนำไปขายที่ตลาดได้เพราะไม่คุ้มกับค่าเดินทางและค่าน้ำมัน	1
2. ด้านแรงงาน	
2.1 เกษตรกรมีแรงงานและเวลาในการทำสวนผักน้อย เนื่องจากเกษตรกรจะใช้เวลาร้างจากการทำงานบ้าน และดูแลครอบครัวมาปลูกผักพื้นบ้าน	17
2.2 เกษตรกรมีอายุมาก สุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง	8
3. ที่ดิน	
3.1 เกษตรกรมีที่ดินทำกินไม่มาก	3
4. สภาพอากาศ	
4.1 อากาศร้อนทำให้ผักใบเฉาง่าย	15
4.2 โรคแมลงระบาด จึงเก็บผลผลิตผักพื้นบ้านได้ไม่มาก	7
5. อื่นๆ	
5.1 เกษตรกรเน้นปลูกผักเพื่อการบริโภคในครัวเรือนมากกว่าการนำไปขาย	1
5.2 เกษตรกรไม่ได้เข้ารับการอบรมในการทำการเกษตร แต่เกษตรกรจะใช้ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษและพูดคุยกับเพื่อนบ้าน มาปรับใช้ในการทำเกษตรกรรม	1
5.3 เมล็ดพันธุ์ได้จากการเก็บเกี่ยวผลผลิตเก็บไว้ใช้ในฤดูถัดไป จึงมีพันธุ์พืชผักพื้นบ้านไม่หลากหลายชนิด	1

จากตารางที่ 4.9 พบว่าปัญหา และอุปสรรคการใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านของเกษตรกร ผลผลิตผักพื้นบ้านที่เกษตรกรผลิตได้มีน้อยไม่สามารถนำไปขายเองได้ที่ตลาดจึงต้องส่งผลผลิตเข้ากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ให้เป็นผู้รวบรวมผลผลิตเพื่อนำไปขาย เนื่องจากไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางและกลุ่มสามารถช่วยแก้ปัญหาเรื่องราคา เรื่องตลาดและจัดการผลผลิตให้กับเกษตรกรได้ แรงงานด้านการเกษตรไม่ได้เข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการทำการเกษตรแต่จะใช้ความรู้เดิมที่ตนมีอยู่และความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษมาใช้ในการทำการเกษตรเท่านั้น แรงงาน

ในครอบครัวมีน้อย อายุมาก มีภาระในการดูแลครอบครัวรวมถึงเด็กเล็ก เกษตรกรใช้เวลาว่างในการทำเกษตรกรรมเท่านั้น จึงไม่สามารถทุ่มเทเวลาให้กับการทำเกษตรได้อย่างเต็มที่ เกษตรกรมีเมล็ดพันธุ์ผักพื้นบ้านไม่หลากหลายชนิด ซึ่งเมล็ดพันธุ์ผักที่นำมาใช้ในการเพาะปลูกส่วนใหญ่ได้มาจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้ในฤดูถัดไป รวมกระทั่งถึงสภาพดินฟ้าอากาศไม่อำนวย มีโรคแมลงระบาดในบางช่วงฤดูการผลิต ผลิตผลผลิตได้น้อย เกษตรกรจึงเน้นการปลูกผักพื้นบ้านไว้เพื่อบริโภคภายในครัวเรือนเป็นหลัก

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การใช้ประโยชน์และมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้านในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ในบทนี้นำเสนอแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้าน ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 57 คน ชาย จำนวน 30 คน เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 41-60 ปี จำนวน 58 คน เกษตรกรส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 4-6 คน จำนวน 39 ราย และเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 1-15 ไร่ จำนวน 53 คน

การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน

เกษตรกรใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านทุกชนิด ใน 3 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 เพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน รับประทานเป็นผักสด ใช้ในการประกอบอาหาร และเป็นยาสมุนไพร

ด้านที่ 2 นำไปขายโดยส่งเข้ากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ผักพื้นบ้านที่เกษตรกรผลิตได้ในปี พ.ศ.2556 มีจำนวน 155 ชนิดพืช ผลิตผลผลิตได้จำนวน 29,308.5 กิโลกรัมต่อปี ชนิดผักพื้นบ้านที่เกษตรกรสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้มากเกือบตลอดทั้งปีและให้ผลผลิตเป็นจำนวนมาก 10 อันดับแรก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่

1. มะนาว ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 3,402.5 กิโลกรัมต่อปี
2. ผักบุ้งจีน ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 1,757.6 กิโลกรัมต่อปี
3. ผักกูด ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 1,648.1 กิโลกรัมต่อปี
4. ใผ่ตง ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 1,532.2 กิโลกรัมต่อปี
5. ข้าวอ่อน ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 1,381.2 กิโลกรัมต่อปี

6. ถั่วฝักยาว ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 1,221 กิโลกรัมต่อปี
7. ชะอม ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 959.2 กิโลกรัมต่อปี
8. สายบัว ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 898.2 กิโลกรัมต่อปี
9. ตำลึง ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 820.7 กิโลกรัมต่อปี
10. ผักบุ้งนา ผลผลิตจำนวนเท่ากับ 719 กิโลกรัมต่อปี

ด้านที่ 3 สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตเป็นผลผลิตต่อเนื่อง ผลผลิตต่อเนื่องจากผักพื้นบ้านที่เกษตรกรผลิตได้ในปี พ.ศ.2556 ได้แก่ ขนมหินสี ชูดต้มยำ มะขามเปียก ขี้เหล็กต้ม หน่อไม้ต้ม หน่อไม้เส้น หน่อไม้เผา ขนมห่อไม้ ขนมหักทอง และแป้งขมิ้น

การประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้าน ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

การประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้านทุกชนิดตามราคาตลาดและราคาประกัน แบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 มูลค่าเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน มูลค่าการบริโภคผักพื้นบ้านในครัวเรือน เกษตรกรทั้งหมด คิดเป็นเงิน เท่ากับ 123,122.4 บาทต่อปี เฉลี่ยครัวเรือนละ 1,415.2 บาทต่อครัวเรือนต่อปี

ด้านที่ 2 มูลค่าการนำไปขายโดยส่งเข้ากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ เกษตรกรสร้างรายได้จากการขายผักพื้นบ้านทุกชนิดโดยส่งเข้ากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ คิดเป็นมูลค่า เท่ากับ 479,825.2 บาทต่อปี เฉลี่ยครัวเรือนละ 5,515.2 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ผลิตผักพื้นบ้านทุกชนิดได้ เท่ากับ 29,308.5 กิโลกรัมต่อปี ผักพื้นบ้านที่ให้ผลผลิตกับเกษตรกรมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ มะนาว ผักบุ้งจีน และผักกูด ตามลำดับ โดยที่เกษตรกรเพศหญิง มีรายได้จากการขายผักพื้นบ้านทุกชนิดมากที่สุด เท่ากับ 57,677 บาทต่อปี

ด้านที่ 3 มูลค่าจากผลผลิตต่อเนื่อง เกษตรกรมีรายได้เพิ่มจากผลผลิตต่อเนื่อง คิดเป็นมูลค่า เท่ากับ 33,764 บาทต่อปี เฉลี่ยครัวเรือนละ 1,468 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ผลผลิตต่อเนื่องที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรมากที่สุด คือ ขนมหินสี ที่ผลิตมาจากสีของ เตยหอม ขมิ้น พักข้าว และดอกอัญชัน เป็นต้น คิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 22,200.0 บาทต่อปี รองลงมาคือ ผลผลิตจากหน่อไม้ต้ม คิดเป็นมูลค่าเท่ากับ 9,315.0 บาทต่อปี

เกษตรกรผู้ที่มีรายได้จากการขายผักพื้นบ้านและผลผลิตต่อเนื่อง มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 9,229.8 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งสูงกว่าเกษตรกรผู้ที่มีรายได้จากการขายผักพื้นบ้านเพียงอย่างเดียวที่มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 4,351.16 บาทต่อคนต่อปี

สรุปรวม เกษตรกรใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านที่อยู่รอบๆ บ้านและชุมชน ทั้ง 3 ด้าน คือ เพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน เพื่อนำไปขายโดยส่งเข้ากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ และผลิตเป็นผลผลิตต่อเนื่อง คิดเป็นมูลค่ารวมทางเศรษฐกิจจากการใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านทุกชนิด เท่ากับ 636,711.6 บาทต่อปี เฉลี่ยครัวเรือนละ 7,318.5 บาทต่อครัวเรือนต่อปี

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

จากสมมติฐานการวิจัย ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่มแตกต่างกัน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่แตกต่างกัน มีมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่มไม่แตกต่างกัน มีค่า F เท่ากับ .554 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 มีเพียงปัจจัยส่วนบุคคลปัจจัยเดียว คือ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรที่แตกต่างกันมีมูลค่าขายผักพื้นบ้านโดยส่งเข้ากลุ่มแตกต่างกัน มีค่า F เท่ากับ 85.889 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 นั่นคือ เกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรมากสามารถปลูกผักพื้นบ้านได้จำนวนมากและหลากหลายชนิด เกษตรกรก็จะมีรายได้จากการขายผักพื้นบ้านมากตามไปด้วย

อภิปรายผล

ข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการวิจัยพบว่า ในการปลูกผักพื้นบ้านของเกษตรกร เกษตรกรปลูกผักพื้นบ้านไว้บริโภคเองภายในครัวเรือนและหากมีเหลือจากการบริโภคจะแบ่งปันให้กับเพื่อนบ้านใกล้เคียง หรือมีการแลกเปลี่ยนผลผลิตระหว่างเพื่อนบ้านกันเองเพื่อที่จะบริโภคผักได้หลากหลายชนิดมากขึ้น และเกษตรกรจะใช้แรงงานคนในครัวเรือนเป็นหลักในการเพาะปลูกผักพื้นบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชนที่เขียนไว้ในหนังสือชีวิตกับเศรษฐกิจพอเพียง ของอุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์ (2555) ระดับผลที่เกิดจากการปฏิบัติ คือ สมาชิกในครอบครัวสามารถพึ่งพาตนเอง เน้นการบริหารจัดการที่มีความเสี่ยงต่ำ ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้คุ้มค่าและใช้แรงงานคนในท้องถิ่นเป็นหลัก โดยมีตัวชี้วัดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครัวเรือน คือ มีการลดรายจ่ายในครัวเรือนโดยการปลูกผักสวนครัวไว้บริโภคเองภายในครัวเรือน และมีตัวชี้วัดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับกลุ่ม คือ การผลิตเน้นเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนและชุมชน และสอดคล้องกับการสร้างความเข้มแข็งภาคการเกษตรของครัวเรือนโดยการพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของมณูญ โต้ะยามา (2557) ที่ว่า ในการดำเนินการเพื่อการพึ่งพาตนเองของครัวเรือนเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืน เกษตรกรควรมีการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ โดยการปลูกผักสวนครัวไว้บริโภคเอง หากมีเหลือจากการบริโภคค่อยนำไปขายและยัง

สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคเป็นผลผลิตต่อเนื่องเก็บไว้บริโภคได้นานๆ ผลผลิตต่อเนื่องที่เกษตรกรผลิตได้ ได้แก่ มะขามเปียก หน่อไม้ดอง เป็นต้น รวมถึงการขยายโอกาสให้กับครอบครัวโดยการสร้างอาชีพใหม่ คือ ค่าขายผัก ได้อีกอาชีพหนึ่ง และสอดคล้องกับหลักเศรษฐศาสตร์ที่ว่า ปัจจัยที่ใช้ในการผลิตประกอบด้วย ที่ดิน ทุน แรงงาน และผู้ประกอบการ โดยที่แรงงานคนจัดเป็นปัจจัยการผลิตหลักในภาคการเกษตร

แรงงานในครัวเรือนเกษตรกรที่ใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับ การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรากฐานของชีวิตประชาชนในชุมชน เขียนไว้ในหนังสือชีวิตกับเศรษฐกิจพอเพียง ของอุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์ (2555) ที่ว่า ใช้หลักยึดการทำงานร่วมกัน เรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยกระบวนการทำงานมีกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ กลุ่ม สตรี ผู้ซึ่งมีส่วนช่วยในการเข้าถึงการปฏิบัติและเอื้ออำนวยในการขยายผลไปสู่การปฏิบัติได้ง่าย แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ สุภาพร หนูสิงห์และจิตผกา ธนปัญญาธิวงศ์ (2556) ที่ว่า เกษตรกรปลูกผักพื้นบ้านเป็นอาชีพเสริม และบริโภคเองภายในครัวเรือนเหลือจากการบริโภคแล้วจึงนำไปขาย ไม่ได้ปลูกเพื่อการค้า และยังพบอีกว่าเกษตรกรเพศชายมีการปลูกผักพื้นบ้านมากกว่าเพศหญิง รายได้จากการขายผักพื้นบ้านของเพศชายจึงมากกว่าเพศหญิงด้วย

เกษตรกรมีแรงงานและเวลาในการทำสวนผักน้อย เนื่องจากเกษตรกรจะใช้เวลาว่างจากการทำงานบ้าน และดูแลครอบครัวมาปลูกผักพื้นบ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของบังอร เลิศสกุลจินดา (2557) ที่ว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวของชุมชน สมาชิกในครอบครัวอาศัยอยู่ร่วมกัน ต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ในการดูแลลูกเล็ก เนื่องจากตนเองต้องออกไปทำงานนอกบ้านในเวลากลางวัน ผู้ใหญ่ที่อยู่กับบ้านจึงมีเวลาในการทำการเกษตรได้ไม่เต็มที่เพราะต้องแบ่งเวลาไปดูแลเด็กเล็ก และสอดคล้องกับแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (นาถพงศ์ พัฒนาพันธ์ชัย และคณะ) (2551) ที่ว่า เกษตรกรรายย่อย คือ เกษตรกรที่มีที่ดินน้อยไม่สามารถจ้างแรงงานได้และยากจน โดยเน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรให้เกิดความเข้าใจในการดำเนินชีวิต ทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยใช้ปราชญ์ชาวบ้านที่มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเป็นผู้ให้ความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับเกษตรกร สร้างโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพรวมถึงเสริมสร้างทักษะทางการเกษตรให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารและการดำรงชีวิตในระดับครัวเรือน

เกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรมาก สามารถปลูกผักพื้นบ้านได้หลากหลายชนิดและมีปริมาณมากกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อย สามารถสร้างรายได้จากการขายผักพื้นบ้านโดยส่งผลผลิตเข้ากลุ่มได้มากด้วย สอดคล้องกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชนที่เขียนไว้ในหนังสือชีวิตกับเศรษฐกิจพอเพียง ของอุไรพรรณ เจนวาณิช

ยานนท์ (2555) ที่ว่า ขนาดการผลิตควรสอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการภายในกลุ่ม โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลักให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด

การใช้ประโยชน์ผักพื้นบ้าน และมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้าน

เกษตรกรใช้ประโยชน์จากผักพื้นบ้านแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ เพื่อการบริโภคในครัวเรือน เพื่อขายผ่านกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ และผลิตเป็นผลผลิตต่อเนื่อง คิดเป็นมูลค่าตามราคาตลาดและราคาประกันซึ่งสามารถแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรมและคิดออกมาเป็นตัวเงินได้ มูลค่าของผักพื้นบ้านจึงเกิดจากการสะท้อนคุณประโยชน์ของผักพื้นบ้านผ่านมูลค่าที่เป็นตัวเงิน สอดคล้องกับโครงการกฎหมายแห่งเอเชียอาคเนย์ (2542) ที่ว่า มูลค่าการใช้ประโยชน์โดยตรง หมายถึง มูลค่าที่คิดจากรายได้การใช้ทรัพยากรโดยตรง และสอดคล้องกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) โดยบุญธิดา เกตุสมบูรณ์ (ม.ป.ป.) ที่ว่า มูลค่า แสดงถึงคุณลักษณะของสิ่งของ ถ้าสิ่งนั้นมีมูลค่าแสดงว่าสิ่งนั้นสำคัญต่อผู้ประเมินและมีความสำคัญในเชิงคุณค่าทางจิตใจและความสำคัญที่สามารถวัดในเชิงที่เป็นรูปธรรม เช่น ตัวเงิน ได้ มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในรูปของมูลค่าการใช้ประโยชน์ เป็นมูลค่าที่ให้หรือประมาณการโดยผู้ใช้ประโยชน์ในรูปของความยินดีที่จะจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งการใช้ประโยชน์ในสิ่งนั้น และมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในรูปของมูลค่าในการแลกเปลี่ยน เป็นมูลค่าหรือราคาตลาดที่เกิดขึ้นจากการซื้อขายสินค้า

การใช้ประโยชน์ผักพื้นบ้าน และมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้านเพื่อการบริโภคในครัวเรือน

การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านเพื่อการบริโภคในครัวเรือน เกษตรกรสามารถนำผักพื้นบ้านมาบริโภคได้ทุกส่วนขึ้นอยู่กับชนิดของผักพื้นบ้านว่าเกษตรกรจะนำไปใช้ประกอบอาหารประเภทไหนเพื่อบริโภค ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันการแพทย์แผนไทย (2545) ที่ว่าผักพื้นบ้านสามารถนำมาบริโภคได้ทุกส่วน ไม่ว่าจะนำมาใช้ประกอบอาหาร ใ้เป็นยาสมุนไพร และใช้ประโยชน์ด้านความเชื่อ และสอดคล้องกับสิริวัฒน์ บุญชัยศรีและสุขทัย พงศ์พัฒนศิริ (2554) ที่ว่า ครัวเรือนสามารถนำผักพื้นบ้านมาบริโภคได้ทุกส่วน นำมาใช้ประกอบอาหารซึ่งในแต่ละท้องถิ่นจะมีวัฒนธรรมการบริโภคที่แตกต่างกันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการดำรงชีพควบคู่กับวิถีชีวิตของชุมชน สอดคล้องกับบังอร เลิศสกุลจินดา (2557) และฉันทนา เวชโอสถศักดิ์ดา (2556) ที่ว่าบริบทการนำผักพื้นบ้านมาใช้ประโยชน์ของชุมชนบ้านไร่พิจิตรภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และชุมชนบ้านดอนตู พบว่า ครัวเรือนนำผักพื้นบ้านมาใช้ประโยชน์เพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนในรูปของผักสดและประกอบอาหาร ประโยชน์ด้านสมุนไพร ทำเครื่องใช้และประโยชน์ด้านความเชื่อ

เกษตรกรนำผลผลิตผักพื้นบ้านที่ได้มาใช้ในการบริโภคภายในครัวเรือนก่อน ส่วนที่เหลือจากการบริโภคจะแบ่งปันกับเพื่อนบ้าน สอดคล้องกับ การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชนที่เขียนไว้ในหนังสือชีวิตกับเศรษฐกิจพอเพียง ของอุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์ (2555) ที่ว่า การผลิตเน้นเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนเป็นหลักหากมีเหลือจากการบริโภคให้นำไปแบ่งปันกับเพื่อนบ้านเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของฉันทนา เวชโอสถศักดิ์ดา (2556) และบังอร เลิศสกุลจินดา (2557) ที่ว่า ชุมชนนำผักพื้นบ้านมาใช้ประโยชน์ในด้าน ประกอบอาหารกินภายในครัวเรือนใช้ประโยชน์ด้านสมุนไพร เนื่องจากผักพื้นบ้านบางชนิดมีสรรพคุณเป็นยา เช่น มะนาวมีสรรพคุณในการแก้ไข ตะไคร้มีสรรพคุณในการแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ เป็นต้น สอดคล้องกับการสร้างความเข้มแข็งภาคการเกษตรของครัวเรือน โดยการพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของมณูญ โต้ะยามา (2557) ที่ว่า การสร้างความเข้มแข็งให้กับครัวเรือนเกษตรกรวิธีหนึ่ง คือ การปลูกผักสวนครัวไว้บริโภคเองภายในครัวเรือน โดยไม่จำเป็นต้องเสียเงินเพื่อหาซื้อผักมาไว้บริโภค เป็นการลดรายจ่ายให้กับครัวเรือนได้อีกทางหนึ่ง

การใช้ประโยชน์ผักพื้นบ้าน และมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้านโดยขายผ่านกลุ่ม

การใช้ประโยชน์โดยตรงในรูปของการนำผักพื้นบ้านไปขาย ผักพื้นบ้านส่วนที่เหลือจากการบริโภคเกษตรกรจะนำไปขายเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน และเป็นการเพิ่มอาชีพขายผักให้กับเกษตรกรได้อีกอาชีพหนึ่ง สอดคล้องกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชนที่เขียนไว้ในหนังสือชีวิตกับเศรษฐกิจพอเพียง ของอุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์ (2555) และสุภาพร หนูสิงห์และจิตตภา ธนปัญญาธิวงศ์ (2556) ที่ว่า การผลิตเน้นเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนและชุมชนหากมีผลผลิตเหลือจากการบริโภคและการแลกเปลี่ยนระหว่างเพื่อนบ้านค่อยนำผลผลิตที่เหลือไปขายเพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้กับครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของฉันทนา เวชโอสถศักดิ์ดา (2556) ที่ว่า ชุมชนนำผักพื้นบ้านมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เพื่อลดต้นทุนการซื้ออาหารสัตว์โดยการนำผักพื้นบ้านมาใช้เป็นส่วนผสมของอาหารสัตว์เพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านอาหารสัตว์ได้ด้วย และก่อให้เกิดอาชีพขายผักขึ้นมาอีกอาชีพหนึ่งให้กับครอบครัว และสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (ลดความเหลื่อมล้ำ) (ค.พ. : 2555) ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคการเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน เป็นการสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้กับเกษตรกร สร้างความมั่นคงด้านอาหารในระดับครัวเรือน ชุมชน และสร้างความเข้มแข็งภาคการเกษตร

ผักพื้นบ้านที่นำไปขายผ่านกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์และเป็นผักที่ได้รับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์กลุ่มจะมีการประกันราคาผักให้กับเกษตรกรที่ส่งผักเข้ากลุ่ม ซึ่งราคาประกันจะสูงกว่าราคาตลาด

โดยทั่วไป สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ยุทธศาสตร์การ
พัฒนาการเกษตรด้านการสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรโดยการผลักดันให้เกิดการประกันราคา
สินค้าพืชผลทางการเกษตร เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรด้านราคาสินค้าเกษตร

เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกัน เพื่อรวบรวมผลผลิตผักพื้นบ้านที่เกษตรกรผลิตได้ซึ่งเป็นส่วนที่
เหลือจากการบริโภค อันเนื่องมาจากการที่เกษตรกรนำผลผลิตไปขายแต่ผลผลิตที่ได้บางครั้งมีไม่มาก
พอที่จะขายได้ หรือไม่คุ้มค่าถ้าหากจะนำผักพื้นบ้านที่ผลิตได้ไปขายที่ตลาด เกษตรกรจึงมีแนวคิดใน
การรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์เพื่อรองรับผลผลิตผักพื้นบ้านของเกษตรกรด้วยตนเอง และ
เพื่อมีการจัดการด้านการตลาดให้สมดุลกันระหว่างผู้ผลิต (เกษตรกร) และผู้บริโภค (ผู้ซื้อ) สอดคล้อง
กับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชนที่เขียนไว้ใน
หนังสือชีวิตกับเศรษฐกิจพอเพียง ของอุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์ (2555) ที่ว่า ปัจจัยที่เอื้อให้เกิด
ความพอเพียงปัจจัยหนึ่ง คือ เศรษฐกิจชุมชนเอื้อให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร หนูสิงห์และจิตผกา ธนปัญญาธิวงศ์ (2556) ที่ว่า เกษตรกรเห็น
ด้วยกับการรวมกลุ่มและสนใจเข้าร่วมการรวมกลุ่มขายผักพื้นบ้าน สอดคล้องกับมโนญ โตะยามา
(2557) ที่ว่า การปลูกผักสวนครัวไว้บริโภคเองภายในครัวเรือนจัดเป็นกิจกรรมกลุ่มอีกรูปแบบหนึ่งที่
ทุกคนในครัวเรือนสามารถทำร่วมกันได้ โดยไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายในการหาซื้อผักมาบริโภค และ
สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศรี (2549) ที่ว่า ครัวเรือนควรมีการรวมกลุ่ม
และส่งเสริมให้ลูกหลานเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของชุมชนเพื่อเรียนรู้และถ่ายทอด
ประสบการณ์จากรุ่นสู่รุ่นเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง สอดคล้องกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การ
มหาชน) โดยบุญธิดา เกตุสมบุญ (ม.ป.ป.) ที่ว่า การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในท้องถิ่นจน
สามารถพึ่งพาตนเองได้เกิดจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนในทุกๆ ระดับโดยเริ่มตั้งแต่ภายในครอบครัว
และระดับชุมชน และเป็นไปตามแผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 10 ด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตร เกษตรกรก้าวหน้าและเกษตรเชิงพาณิชย์ เน้นการ
สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันโดยให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่ม เสริมสร้างการมีส่วนร่วม
ทางการเกษตร เพื่อเชื่อมโยงการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานของสินค้าเกษตรให้ตรงกับความต้องการของ
ตลาด โดยมียุทธศาสตร์คือ ส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกษตรกร
สามารถสร้างอาชีพ มีความเข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกัน สร้างเครือข่ายชุมชนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น มี
การพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรเป็นกลุ่มอาชีพ ช่วยเหลือด้านการตลาด
สนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อช่วยในการขับเคลื่อนและสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเองให้กับ
เกษตรกร เน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหา และวางแผนด้าน
การเกษตรร่วมกันตามรูปแบบเฉพาะของแต่ละชุมชนบนฐานความรู้สมัยใหม่และภูมิปัญญาท้องถิ่น
รวมถึงการสร้างจิตสำนึกทางการเกษตรให้กับคนในท้องถิ่นด้วย สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา

ประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2551: 5) มุ่งเน้นให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน ตามยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคการเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน เพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคการเกษตร สร้างความมั่นคงในรายได้และอาชีพให้แก่เกษตรกร

การใช้ประโยชน์ผักพื้นบ้าน และมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้านในรูปของผลผลิตต่อเนื่อง

มูลค่าทางการเงินจากการใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านในรูปของผลผลิตต่อเนื่อง ผลผลิตต่อเนื่องสามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรนอกเหนือจากรายได้จากการขายโดยส่งเข้ากลุ่ม ซึ่งนับเป็นโอกาสที่เกษตรกรสามารถสร้างรายได้เพิ่มพิเศษเข้ามาให้กับเกษตรกรที่มีทักษะ ในการตัดแปลงผลผลิตที่มีอยู่ให้แตกต่างไปจากของเดิมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิต เช่น มะขามนำมาทำเป็นมะขามเปียก เป็นต้น จึงเป็นรายได้เสริมให้กับเกษตรกรอีกทางหนึ่ง สอดคล้องกับฉันทนา เวชโอสถศีกดา (2556) ที่ว่า เกษตรกรใช้ประโยชน์จากผักพื้นบ้านในเชิงพาณิชย์โดยการนำผักพื้นบ้านมาแปรรูปเป็นผลผลิตต่อเนื่อง เช่น หน่อไม้ต้ม และเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว สอดคล้องกับ มนูญ โต้ะยามา (2557) การดำเนินการเพื่อการพึ่งพาตนเองของครัวเรือนเกษตรกร ครัวเรือนเกษตรกรจะมีความมั่นคงในอาชีพการเกษตรและมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนได้นั้น สิ่งหนึ่งที่ครัวเรือนเกษตรกรทำได้และควรคำนึงถึง คือ สิ่งที่มีอยู่ภายในครัวเรือนให้นำมาแปรรูปเป็นอาหารเก็บไว้บริโภคได้นานๆ เป็นการลดรายจ่ายและเมื่อนำไปขายก็จะเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนได้ ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (ลดาวัลย์ คำภา (2555)) ตามยุทธศาสตร์หลักด้านการสร้างความเป็นธรรมให้กับสังคม ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม และสร้างโอกาสในชีวิตให้กับตนเอง และสอดคล้องกับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2557) ที่ว่าสหกรณ์จะอยู่ได้อย่างยั่งยืนก็ต่อเมื่อสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสมาชิกที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับสหกรณ์ มูลค่าเพิ่มจะถูกขับเคลื่อนโดยมูลค่าทางการเงินที่เพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) โดยบุญธิดา เกตุสมบูรณ์ (ม.ป.ป.) มูลค่าของผักพื้นบ้านสะท้อนคุณค่าประโยชน์ของผักพื้นบ้านในรูปของตัวเงินซึ่งอยู่ในรูปของมูลค่าการใช้ประโยชน์ ในรูปของคามยินดีที่จะจ่ายเพื่อการใช้ประโยชน์ในสิ่งนั้น และมูลค่าในการแลกเปลี่ยนซึ่งเป็นมูลค่าตามราคาตลาดที่เกิดขึ้นจากการซื้อขาย

รายได้จากการขายผักพื้นบ้านและผลผลิตต่อเนื่องของเกษตรกรสามารถวัดออกมาเป็นตัวเงิน เพื่อแสดงให้เห็นถึง ประโยชน์และคุณค่าของผักพื้นบ้านที่เกษตรกรมีอยู่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว

สอดคล้องกับโครงการกฎหมายแห่งเอเชียอาคเนย์ (2542) ที่ว่า มูลค่าการใช้ประโยชน์โดยตรง หมายถึง มูลค่าที่คิดจากรายได้การใช้ทรัพยากรโดยตรง และสอดคล้องกับประภาพรรณ กำภูและเสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศรี (2546) ที่ว่า การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์เป็นการประเมินออกมาในรูปตัวเงินตามราคาตลาด ของผลผลิตนั้นๆ

ผลผลิตต่อเนื่องจากผักพื้นบ้าน มีส่วนช่วยเกษตรกรในการ ลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนของเกษตรกร สอดคล้องกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชนที่เขียนไว้ในหนังสือชีวิตกับเศรษฐกิจพอเพียง ของอุไรพรรณ เจนวานิชยานนท์ (2555) ฉันทนา เวชโอสถศักดิ์ดา (2556) และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (2552) ที่ว่า การดำเนินการเพื่อการพึ่งพาตนเองของครัวเรือนเกษตรกร ครัวเรือนเกษตรกรจะมีความมั่นคงในอาชีพเกษตรและมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนได้ เกษตรกรควรมีการลดรายจ่ายโดยการปลูกผักสวนครัวบริโภคเองในครัวเรือนและยังเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันได้ภายในครัวเรือน นอกเหนือจากการลดรายจ่ายการปลูกผักสวนครัวยังสามารถเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนจากการแปรรูปอาหารเพื่อเก็บไว้บริโภคได้นานๆ หรือนำไปขายเพื่อสร้างเป็นรายได้เสริม อาชีพเสริมให้กับครัวเรือนได้ด้วย เช่น มะขามแปรรูปเป็นมะขามเปียก ขมิ้นแปรรูปเป็นแป้งขมิ้น หน่อไม้แปรรูปเป็นหน่อไม้ต้มหรือหน่อไม้ดอง ซึ่งสามารถสร้างมูลค่าเป็นตัวเงินได้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาพรรณ กำภูและเสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศรี (2546) ที่ว่า การศึกษาการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้ โดยทำการประเมินให้เห็นในรูปของตัวเงินทั้งประโยชน์ทางตรงและประโยชน์ทางอ้อม เพื่อแสดงให้เห็นถึงมูลค่าการใช้ประโยชน์ในรูปของตัวเงิน ได้ว่า ผลประโยชน์ในการเก็บหาของป่าคิดเป็นตัวเงินเท่ากับ 387,886.07 บาทต่อปี เฉลี่ยครัวเรือนละ 1,570.39 บาทต่อปี สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มุ่งเน้นให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ตามยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร โดยการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคการเกษตร สร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ตลอดจนห่วงโซ่การผลิต สร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกร สร้างความมั่นคงด้านอาหารในระดับครัวเรือนและชุมชน และสร้างความเข้มแข็งภาคการเกษตร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาวិเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ แยกออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านเกษตรกร และด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านเกษตรกร

1. สำหรับเกษตรกร เกษตรกรสามารถนำผลการศึกษามาใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้านด้านการขายโดยส่งเข้ากลุ่ม มาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการผลิตว่าควรปลูกผักพื้นบ้านชนิดใดที่ให้มูลค่าขายกับเกษตรกรมากที่สุด และสามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรได้อย่างยั่งยืน
2. เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่ม เพื่อช่วยกันวางแผนการผลิตและการตลาด ให้ตรงกับความต้องการของผู้ซื้อมากที่สุด
3. เกษตรกรควรหันมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตเป็นผลผลิตต่อเนื่องให้มากขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่ง

ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. ภาครัฐบาล สามารถนำผลการศึกษามาใช้ประโยชน์ในการวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจด้านการผลิต ภาคการเกษตร เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรฐานรากในระดับครัวเรือน และชุมชน ให้มีความตระหนักรู้ถึงคุณประโยชน์และมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้านที่อยู่รอบๆ บ้านและชุมชน ให้หันมาใช้ประโยชน์จากผักพื้นบ้านที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้ ลดรายจ่าย และสร้างอาชีพเสริมให้กับครัวเรือน และชุมชนได้อย่างยั่งยืน
2. ภาคธุรกิจ สามารถนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการตลาด เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรผลิตผักพื้นบ้านป้อนเข้าสู่ตลาดให้ตรงกับความต้องการของตลาดให้มากที่สุด เพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภคซึ่งจัดเป็นกลุ่มลูกค้าที่มีความสนใจในการดูแลสุขภาพเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเรื่อง ส่วนเกินผู้บริโภคของผักพื้นบ้าน เพื่อให้ทราบถึงความเต็มใจที่จะจ่ายเงินในการซื้อสินค้าของผู้บริโภค

บรรณานุกรม

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2557) การพัฒนา EVA สู่ SEVA มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจและสังคมสู่ความยั่งยืนของสหกรณ์ โครงการพัฒนาระบบวิเคราะห์และวัดผลมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจและสังคม. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : [www. cad.go.th](http://www.cad.go.th)
(23 กุมภาพันธ์ 2557)
- โครงการกฎหมายแห่งเอเชียอาคเนย์. (2542) บทบาทของทะเลในการฝ่าวิกฤติเศรษฐกิจไทย. เอกสารประกอบการสัมมนาวันที่ 12 พฤษภาคม 2542 ณ ห้องแกรนด์บอลรูม โรงแรมแม่น้ำ, กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ฉันทนา เวชโอสถศักดิ์ดา. (2556) “การรวบรวมสารสนเทศซื้อผักพื้นบ้านในชุมชนบ้านดอนตูต.คันธารราษฎร์ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม” วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์, ปีที่ 30(1) มกราคม – เมษายน, หน้า 143-164.
- ณัฐ อาจสมิติ. (2548) คุณค่าทางโภชนาการของผักพื้นบ้านในประเทศไทย. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://www.dtam.moph.go.th/alternative/viewstory.php?id=365>.
(23 มิถุนายน 2556)
- นาถพงศ์ พัฒนพันธ์ชัย และคณะ. (2551) แผนพัฒนาการเกษตร พ.ศ. 2555-2559. สถานที่พิมพ์ : สำนักนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : [http:// life.cpru.ac.th](http://life.cpru.ac.th) (24 มิถุนายน 2551)
- บังอร เลิศสกุลจินดา. (2557) “รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาการนำผักพื้นบ้านมาใช้ประโยชน์ของชุมชนบ้านไร่พิจิตร ภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง”
The Colden Teak : Humanity and Social Science Journal.
12(2) [ออนไลน์] แหล่งที่มา : www.tci_thaijo.org/index.phd/
(2 ตุลาคม 2557)
- บัวเงิน พาทีทิน. (2553) เศรษฐศาสตร์จุลภาค. กรุงเทพฯ : (ม.ป.ท.)
- บุญธิดา เกตุสมบุญรณ์. (ม.ป.ป.) คู่มือการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของระบบนิเวศชายฝั่งจากการใช้ประโยชน์โดยตรง. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน).

- ประภาพรรณ กำภู และเสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรื่องศรี. (มกราคม-ธันวาคม 2546)
 “การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของบางองค์ประกอบของป่าดิบชื้น
 กรณีศึกษาป่ากรด อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา” **วารสารเศรษฐศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. 10(1) หน้า 37-47.
- มนูญ โต้ะยามา. (2557) **เศรษฐกิจการเกษตรกับการพัฒนาชุมชนชนบทในกระแสโลกา
 ภิวัตน์**. ในเอกสารการสอนชุดวิชา เศรษฐศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ หน่วยที่
 10 หน้า 10-48 สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์. นนทบุรี :
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รายงานการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพชุมชนจากโรงไฟฟ้าถ่านหิน กรณีโครงการ
 โรงไฟฟ้าพลังงานความร้อน 600 เมกะวัตต์ จังหวัดฉะเชิงเทรา. (2557) [ออนไลน์]
 แหล่งที่มา : <http://nationalhealth.or.th/>. (2 มีนาคม 2557)
- ลดาวลัย คำภา. (มีนาคม 2555) “ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจไทยภายใต้แผนพัฒนา
 เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” **วารสารเศรษฐศาสตร์สุโขทัยธรรมาธิราช**. 6(2)
 หน้า 1-27.
- ล้นทม จอนจวบทรง. (2537) **ผักพื้นบ้าน (ภาคใต้) ทางเลือกในการผลิตและการบริโภค**.
 กรุงเทพฯ : สมาคมเทคโนโลยีที่เหมาะสม.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2544) **หลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค**. กรุงเทพฯ : สถาบันที่พิมพ์ โรงพิมพ์
 ไทยวัฒนาพานิช.
- ศูนย์กลางความรู้แห่งชาติ. (2552) **ความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา :
<http://www.tkc.go.th>. (16 พฤษภาคม 2557)
- สถาบันการแพทย์แผนไทย. (2552) **ผักพื้นบ้าน**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา :
[http://ittm.dtam.moph.go.th/Service/WebMuseum/ThaiFoods/
 page2.html](http://ittm.dtam.moph.go.th/Service/WebMuseum/ThaiFoods/page2.html) (23 มิถุนายน 2552)
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน). (2552) **คู่มือการประเมินมูลค่าทาง
 เศรษฐศาสตร์ของระบบนิเวศชายฝั่งจากการใช้ประโยชน์โดยตรง : กระบวนการ
 พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์**
- สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2557) **มูลค่าผลประโยชน์
 แห่งชาติทางทะเล**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://marinpolicy.trf.or.th>
 (18 สิงหาคม 2557)

สำนักงานคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ. (2555) **การเพิ่มการบริโภคพืช ผัก ผลไม้.**

กรุงเทพฯ : สถานที่พิมพ์ : องค์การส่งเสริมการค้าผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง. (2557) **เศรษฐกิจพอเพียง.** [ออนไลน์]

แหล่งที่มา : <https://th.wikipedia.org/wiki/เศรษฐกิจพอเพียง>

(19 มกราคม 2557)

สิริวัฒน์ บุญชัยศรี และ สุขทัย พงศ์พัฒน์ศิริ. (2554) **ความหลากหลายและการ**

ใช้ประโยชน์ของผักพื้นบ้านในเขตชุมชนรอบกว๊านพะเยา พะเยาวิจัย 1

“ปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน” กลุ่มการวิจัยสนองโครงการพระราชดำริ.

หน้า 24-28. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : [http://ict.up.ac.th/orpor/asset/file/เล่ม](http://ict.up.ac.th/orpor/asset/file/เล่มรายงาน%202555.pdf)

[รายงาน%202555.pdf](http://ict.up.ac.th/orpor/asset/file/เล่มรายงาน%202555.pdf) (24 มิถุนายน 2556)

สุภาพร หนูสิงห์ และจิตผกา ธนปัญญารัษฎวงศ์. (2556) “การผลิตและการบริโภคผัก

พื้นบ้านของเกษตรกร จังหวัดพัทลุง” วารสาร Suranaree J. Soc. Sci.

Vol. 7 No.2; December 2013, 1-19.

เสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศรี. (2549) **การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของป่าชุมชน**

เขาหัวช้าง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง. สำนักวิจัยและ

พัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. [ออนไลน์] แหล่งที่มา :

<http://www.kb.psu.ac.th/browse>. (24 มิถุนายน 2556)

อุไรพรรณ เจนวนิชยานนท์. (2555) **ชีวิตกับเศรษฐกิจพอเพียง..** กรุงเทพฯ : สถานที่พิมพ์

จามจุรีโปรดักส์.

ThaifoodDB. (2557) **ผักพื้นบ้านและอาหารริมรั้ว.** [ออนไลน์] แหล่งที่มา :

www.thaifooddb.com (22 กุมภาพันธ์ 2558)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์
การใช้ประโยชน์และมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้าน ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต
จังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิจัยเรื่อง การใช้ประโยชน์และมูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้าน ในตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยจึงขออนุเคราะห์ที่ข้อมูลจากท่านในการตอบข้อซักถามตามความเป็นจริง โดยคำตอบของท่านจะถูกปิดเป็นความลับและนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน

ส่วนที่ 2 การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน

2.1 การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน โดยการบริโภคภายในครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (กิโลกรัม)

2.2 การใช้ประโยชน์โดยตรงจากการขายผักพื้นบ้านและผลผลิตต่อเนื่อง (กิโลกรัม)

ส่วนที่ 3 มูลค่าทางเศรษฐกิจของผักพื้นบ้านและผลผลิตต่อเนื่อง (บาท)

ส่วนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน

ชื่อ-สกุลของผู้ให้ข้อมูล _____

เพศ _____ อายุ _____ ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือน _____ คน ขนาดพื้นที่

ทำการเกษตร _____ ไร่/งาน/ตารางวา

ส่วนที่ 2 การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน

- 2.1 การใช้ประโยชน์โดยตรงจากผักพื้นบ้าน โดยการบริโภคภายในครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.1.1 ปริมาณการบริโภคผักพื้นบ้านภายในครัวเรือน (กิโลกรัม)
 - 2.1.2 มูลค่าการบริโภคผักพื้นบ้านภายในครัวเรือน (บาท)
- 2.2 การใช้ประโยชน์โดยตรงจากการขายผักพื้นบ้านและผลผลิตต่อเนื่อง (กิโลกรัม)
 - 2.2.1 ปริมาณผักพื้นบ้านและผลผลิตต่อเนื่องที่ส่งเข้ากลุ่ม (กิโลกรัม)

ภาคผนวก ข

ตารางที่ 4.2 ชนิด ปริมาณผลผลิต ผักพื้นบ้าน เป็นรายเดือน พ.ศ. 2556

ตารางที่ 4.2 ชนิด ปริมาณผลผลิต ผักพื้นบ้าน เป็นรายเดือน พ.ศ. 2556

ปริมาณ (kg.)	เดือน												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
ชนิดผัก													
1. ชะมวง	0.8	13.5	8.0	5.5	27.3	47.0	9.3	10.9	4.3	6.7	7.5	7.1	147.9
2. มะเขือพวง	11.2	14.5	8.5	18.7	42.4	62.5	43.3	132.9	33.8	23.3	76.4	13.2	480.7
3. ว่านม่วง	2.0	-	0.5	8.0	5.7	2.0	-	2.6	23.0	315.5	1.5	-	360.8
4. แคนฝรั่ง	8.3	2.0	2.2	0.7	-	1.0	-	-	-	0.2	-	0.6	15.0
5. ผักกาดขาว	20.8	5.1	18.8	2.9	16.0	-	0.4	24.5	0.2	0.2	0.3	0.8	90.0
6. ดอกกุยช่าย	1.5	2.2	1.7	34.7	9.0	32.5	11.5	8.0	11.7	56.0	1.3	13.4	183.5
7. ขึ้นช่าย	2.1	-	2.1	1.6	19.0	-	-	1.6	-	-	-	-	26.4
8. ฟักข้าว	5.9	7.7	12.2	6.6	41.3	73.2	116.7	87.1	19.1	44.3	14.0	1.7	429.8
9. ผักชีไทย	6.5	88.3	30.1	13.0	9.9	1.6	2.7	7.3	-	3.0	0.7	0.4	163.5
10. ดอกดาหระ	2.3	-	0.2	-	4.0	0.3	-	-	-	-	-	-	6.8
11. บลือกเคอริ้	2.9	0.8	4.3	0.6	-	-	-	-	-	-	-	-	8.6
12. ผักบุ้งนา	4.6	24.8	22.0	12.7	272.2	234.3	27.2	13.3	46.6	16.9	44.4	-	719.0
13. กระถิน	0.2	0.4	-	0.7	-	21.0	1.5	9.3	-	0.7	0.1	-	33.9
14. ฟักข้าวอ่อน	2.5	-	-	0.1	11.1	-	16.7	5.8	11.2	13.3	5.6	-	66.3
15. ยี่ห่อ	0.1	0.3	0.5	0.1	1.5	2.0	-	3.4	-	1.3	0.3	-	9.5

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ปริมาณ (kg.)	เดือน												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
16. ผักปลัง	8.2	21.5	11.8	3.6	65.0	91.7	11.9	24.4	109.4	48.1	7.8	6.6	410.0
17. พริกจินดา	1.8	2.1	3.9	-	9.4	86.0	49.1	79.0	2.2	4.6	2.0	-	240.1
18. บวบงู	0.8	1.5	4.0	0.5	0.5	30.8	8.5	0.2	-	-	-	-	46.8
19. ถั่วฝักยาวแดง	5.2	4.0	10.3	-	2.6	-	-	-	-	2.0	-	-	24.1
20. ใบแมงลัก	15.8	10.9	20.7	54.6	140.6	230.2	27.0	36.7	19.9	16.0	9.5	14.2	596.1
21. ผักโขม	15.2	10.5	18.2	44.7	124.2	119.8	5.8	-	0.7	3.4	9.7	13.4	365.6
22. โหระพา	2.7	4.1	4.1	1.4	19.3	25.5	22.6	66.0	49.6	59.4	18.2	9.6	282.5
23. ผักชีฝรั่ง	0.4	0.5	0.5	3.3	-	0.8	6.0	7.5	2.8	0.5	2.3	6.7	31.3
24. แดงกวา	32.1	25.1	111.2	56.4	38.0	124.1	8.1	31.5	-	-	6.3	8.5	441.3
25. สะเดามัน	65.7	11.8	-	-	4.0	3.0	0.6	-	-	-	-	19.3	104.4
26. มะเขือเปราะหลาย	13.2	20.1	58.3	15.1	98.8	172.8	47.3	77.3	77.8	85.5	28.5	8.1	702.8
27. บวบเหลี่ยม	24.4	1.7	48.5	18.2	3.7	5.6	2.3	-	-	2.4	4.2	22.5	133.5
28. ใต้ง	0.2	0.9	2.3	3.0	160.8	268.4	708.7	197.6	61.4	118.9	7.3	2.7	1,532.2
29. ผักหวานบ้าน	5.9	7.7	10.5	7.0	29.4	35.8	9.4	14.4	6.5	23.4	4.0	5.2	159.2
30. ฮองเต้	3.2	2.4	15.3	0.3	-	1.0	-	2.3	0.5	-	-	8.0	33.0
31. คื่นช่าย	19.0	19.1	15.9	6.7	13.0	7.0	0.7	0.8	2.3	-	-	1.2	85.7

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ปริมาณ (kg.)	เดือน												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
32. ผักหวานป่า	1.4	2.7	42.0	24.9	30.3	23.3	0.9	0.9	1.2	-	0.2	1.0	128.8
33. หัวปลี	6.0	5.0	3.9	9.1	51.0	48.0	26.4	54.1	14.7	35.0	18.2	14.6	286.0
34. แพง	54.7	24.9	148.6	81.1	6.0	3.2	4.4	78.3	96.4	43.3	11.8	4.6	557.3
35. พริกชี้หนู	6.2	18.5	9.2	9.5	102.9	303.0	49.1	7.1	35.8	33.6	11.6	0.2	586.7
36. ผักกูด	20.6	69.8	82.7	19.7	465.0	424.2	227.4	118.2	65.3	47.3	89.8	18.1	1,648.1
37. ใบมะกรูด	2.4	0.7	1.3	11.1	29.4	72.7	123.2	37.9	5.8	9.7	3.1	3.7	301.0
38. ตะไคร้	11.2	13.4	18.8	10.0	47.5	127.2	86.5	98.2	59.0	92.8	35.2	38.2	638.0
39. ย่านาง	4.7	9.8	3.9	31.0	60.8	82.5	3.0	14.2	3.6	13.8	9.0	11.6	247.9
40. ถั่วพู	11.6	4.7	6.7	4.4	3.0	8.0	5.5	23.9	36.7	53.0	47.0	70.9	275.4
41. กระเพรา	4.2	7.7	3.6	2.0	18.0	47.0	21.2	58.6	25.1	29.1	21.8	13.0	251.3
42. ผักบุ้งจีน	57.7	149.2	458.1	85.0	257.7	170.5	365.0	79.8	35.9	25.5	10.2	63.0	1,757.6
43. ถั่วฝักยาว	74.3	123.7	373.5	150.7	138.3	104.5	80.2	39.3	55.5	18.4	18.8	43.8	1,221.0
44. ซะอม	1.7	23.6	28.2	33.5	253.2	338.7	34.3	158.0	39.2	25.6	23.2	-	959.2
45. เสม็ด	2.5	2.5	0.1	0.5	1.5	9.0	0.5	12.3	0.7	1.3	8.1	3.3	42.3
46. ฟักเขียว	1.5	-	-	1.8	4.6	2.1	-	8.5	-	0.1	-	3.3	21.9
47. กวางตุ้ง	37.9	9.0	23.8	94.8	23.0	10.0	1.7	-	2.0	1.9	8.7	32.8	245.6

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ปริมาณ (kg.)	เดือน												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
ชนิดผัก													
48. ชะพลู	1.7	7.1	21.3	7.6	25.0	45.0	5.0	10.8	11.8	6.2	5.4	-	146.9
49. เพกา	1.4	-	-	-	-	-	-	34.0	16.1	19.1	1.3	2.0	73.8
50. มะนาว	32.8	31.6	23.1	12.0	591.1	2,283.0	154.0	124.7	63.1	41.4	29.0	16.7	3,402.5
51. ตำลึง	14.9	39.8	36.5	26.2	245.4	250.6	23.6	46.8	15.9	25.5	75.8	19.7	820.7
52. กะหล่ำปลี	-	35.6	19.0	9.1	4.2	-	-	-	-	-	-	-	67.9
53. แขนง	-	2.0	1.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.5
54. ยอดฟักแม้ว	-	0.2	-	7.4	-	-	-	0.7	-	-	-	-	8.3
55. มันฝรั่ง	-	-	1.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.1
56. มะระ	-	-	0.7	-	3.0	-	0.1	-	-	-	-	-	3.8
57. มะเขือเปราะม่วง	-	-	32.0	12.9	35.7	61.2	36.6	26.4	13.0	-	-	-	217.8
58. ดอกดิน	-	-	10.4	1.2	-	-	-	-	-	-	-	-	11.6
59. หอมแดง	-	-	17.0	5.0	-	-	0.2	6.0	-	-	-	4.3	32.5
60. มะแว้ง	-	-	1.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.5
61. ยอดบวบ	-	-	0.1	2.1	7.9	7.0	15.0	4.2	0.6	0.2	-	-	37.1
62. มะเขือเจ้าพระยา	-	-	-	-	-	-	-	2.0	-	-	-	-	2.0
63. มะเขือยาวม่วง	-	-	-	-	-	-	77.7	17.7	-	-	-	-	95.4

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ปริมาณ (kg.)	เดือน												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
64. ยอดฟักข้าว	-	-	-	-	-	-	-	3.2	-	-	-	-	3.2
65. น้ำเต้า	-	-	4.3	13.4	22.7	29.8	7.3	62.0	29.0	0.3	-	-	168.8
66. โสน	-	-	-	-	-	-	-	12.2	3.5	17.5	-	-	33.2
67. หัวหอม	-	-	-	-	-	-	-	-	1.0	-	-	12.1	13.1
68. พริกแดงใหญ่	-	-	-	-	0.8	0.2	-	8.5	20.4	2.0	10.5	-	42.4
69. บัตเตอเฮด	-	16.0	-	-	-	3.8	13.0	6.6	22.0	5.1	22.5	42.0	131.0
70. เรดโอ๊ค	-	-	-	4.5	11.5	-	59.0	28.5	22.5	3.9	9.0	-	138.9
71. กรีนโอ๊ค	-	-	-	-	-	25.0	28.5	91.0	9.3	10.5	21.8	31.5	217.6
72. ขมิ้นขาว	-	-	-	-	1.2	5.0	-	-	2.4	1.0	-	-	9.6
73. พริกไทย	-	3.3	-	-	-	-	-	1.2	2.0	25.5	1.4	-	33.4
74. ดอกอัญชัน	-	-	-	-	1.0	7.0	1.0	-	-	-	-	-	9.0
75. กระชาย	-	-	-	-	10.5	19.1	13.7	7.7	10.7	254.0	13.2	1.9	330.8
76. ขนบอนขาว	-	-	-	-	6.0	-	-	-	-	-	-	-	6.0
77. ขนบอนสี	-	-	-	-	4.0	-	-	-	-	-	-	-	4.0
78. ลูกมะกรูด	-	-	-	-	-	41.0	110.0	-	-	-	-	-	151.0
79. แวนแคว	-	1.0	0.5	0.4	-	37.0	0.5	10.0	-	-	-	43.1	92.5

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ปริมาณ (kg.)	เดือน												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
96. มะเขือไข่เต่า	-	-	-	1.5	-	15.4	2.9	12.5	32.7	0.5	-	-	65.5
97. ยอดกระถิน	-	-	-	-	64.0	6.1	-	-	0.1	-	-	-	70.2
98. แพงแก่	-	-	-	-	40.9	-	-	-	-	-	-	-	40.9
99. ชิง	-	-	-	-	4.0	-	-	5.4	-	-	-	-	9.4
100. ใบหม่อน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.0	-	2.0
101. ผักพินเลย์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	37.0	37.0
102. พริกกะเหรียง	-	-	-	-	-	-	1.4	3.5	12.4	1.3	-	0.1	18.7
103. มะนาวเหลือง	-	-	-	-	-	-	55.2	-	-	-	-	0.8	56.0
104. มะเขือยาว	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.8	0.8
105. เขากวาง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
106. ผักหวานมัน	-	-	-	-	-	-	-	-	1.8	-	-	-	1.8
107. สารระแน	-	-	0.1	-	-	-	-	-	14.0	5.9	1.2	-	21.3
108. มะระขี้นก	-	1.1	0.6	0.3	1.0	0.4	11.0	5.4	0.3	0.7	-	-	20.8
109. เห็ดนางฟ้า	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5.8	6.5	11.1	23.4
110. ก้านคูณ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.4	-	1.4
111. มะขามอ่อน	-	-	-	-	-	-	-	1.0	-	-	-	-	1.0

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ปริมาณ (kg.)	เดือน												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
112. มะเขือกรอบ	-	-	-	-	-	-	-	-	14.0	1.6	3.0	-	18.6
113. คอสเซียว	-	-	-	-	-	-	-	-	10.0	8.0	14.5	-	32.5
114. ถั่วแดงสั้น	-	2.5	8.0	5.5	-	-	5.5	-	-	-	-	-	21.5
115. บวบหอม	-	0.7	8.9	7.2	1.7	8.0	1.2	0.4	8.6	2.6	6.7	24.2	70.2
116. แครอท	-	3.0	-	-	-	-	-	16.0	-	-	-	-	19.0
117. มะลุม	-	0.5	0.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.0
118. ต้นหอม	1.6	16.8	6.4	5.8	-	30.7	-	17.6	1.1	5.5	9.3	-	94.8
119. ผักกาดแก้ว	-	6.0	69.0	3.0	31.0	2.0	25.0	22.0	-	10.5	105.0	16.0	289.5
120. ฟักทอง	-	22.2	8.3	18.0	49.1	2.0	35.3	124.1	9.5	3.0	-	-	271.5
121. ใบยอ	-	0.3	-	-	0.5	2.0	-	1.7	-	-	-	-	4.5
122. ชี้เหล็ก	-	0.9	6.2	6.4	19.8	36.2	3.2	4.0	1.1	-	-	-	77.8
123. ยอดฟักทอง	-	8.9	31.5	23.5	55.5	42.5	-	5.9	2.0	-	-	-	169.8
124. ผักชีลาว	3.5	1.9	0.2	-	-	-	-	0.2	-	1.5	-	-	7.3
125. ดอกแค	-	8.6	1.4	2.8	33.4	-	-	-	16.8	12.0	6.7	-	81.7
126. สายบัว	-	92.9	65.2	20.2	269.0	328.0	53.6	27.7	15.8	11.8	14.0	-	898.2
127. แต้	-	4.1	1.0	6.7	81.6	51.6	-	49.0	22.1	-	-	-	216.1

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ปริมาณ (kg.)	เดือน												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
128. พริกเขียว	-	-	-	-	-	-	24.6	0.3	-	-	-	-	24.9
129. พริกชี้ฟ้าแดง	-	-	-	-	-	-	4.4	3.8	-	-	-	-	8.2
130. มะขาม	-	-	-	-	-	-	1.5	-	-	-	-	-	1.5
131. พริกดำมัน	-	-	-	-	-	-	1.0	0.8	0.8	-	-	-	2.6
132. มะเขือจำปี	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.5	2.0	-	5.5
133. บวบนมพิฉัตร	-	-	-	-	-	-	-	9.1	-	-	-	-	9.1
134. ลูกฟัก	-	-	-	-	-	-	11.4	-	-	-	-	-	11.4
135. พริกชี้ฟ้า	-	-	-	-	-	10.0	0.4	61.7	-	-	-	-	72.1
136. ยอดมะขาม	-	-	-	-	-	2.0	5.8	1.0	-	-	-	-	8.8
137. มันปู	-	-	-	-	-	1.0	-	-	-	-	-	-	1.0
138. กระชาย	-	-	-	-	-	0.1	13.8	-	-	-	-	-	13.9
139. ฝักสับยอด	-	-	-	-	-	4.0	-	-	-	-	-	-	4.0
140. มะเขือญี่ปุ่น	-	-	-	-	-	5.9	-	7.9	-	-	-	-	13.8
141. ฝักหวานป่า	-	-	-	-	-	2.0	0.6	-	-	-	-	-	2.6
142. มะเขือยาว	1.0	0.9	2.1	15.2	107.0	102.1	11.2	37.5	4.0	15.7	4.7	-	301.4
143. ข้าอ่อน	1.4	1.5	12.8	143.7	512.8	482.3	38.7	57.7	36.2	71.0	10.9	12.3	1,381.2

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ปริมาณ (kg.)	เดือน												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
144. ผักบุ้งไทย	4.6	-	6.5	-	49.0	-	1.6	-	-	-	-	0.8	62.5
145. สะเดาขม	2.7	7.0	-	-	-	35.5	-	-	27.0	50.5	5.3	-	128.0
146. ผักชีล้อม	1.0	0.5	1.0	0.4	-	-	-	-	-	-	-	0.1	3.0
147. ยอดมะระ	0.1	1.6	0.3	0.3	3.0	3.0	0.1	-	-	-	-	0.2	8.6
148. ลูกยอ	3.0	9.7	2.0	-	2.3	4.0	3.2	-	23.5	-	-	-	47.7
149. มะนาวแป้น	-	22.0	-	-	-	1.4	97.0	-	-	-	-	-	120.4
150. เร็ดไธ้ค	-	23.0	27.2	5.5	9.4	9.3	9.5	-	-	-	25.5	92.0	201.4
151. มะเขือยักษ์	-	4.0	-	-	-	-	1.3	-	18.0	32.5	-	-	55.8
152. มะอึก	-	0.2	1.4	1.0	0.9	7.5	-	7.3	3.9	29.2	2.5	2.6	56.5
153. คอสด่าง	-	13.2	-	76.8	12.8	25.0	33.5	30.5	44.5	10.0	49.4	33.2	328.9
154. วอเตอร์เกต	-	5.6	-	-	2.5	0.9	8.5	4.8	28.5	-	7.1	-	57.9
155. ผักแพว	-	0.1	-	-	-	8.0	1.7	3.9	7.3	-	1.9	0.9	23.8
รวม	654.0	1,165.6	2,091.7	1,362.4	5,014.6	7,549.1	3,216.6	2,688.2	1,575.1	1,999.5	1,048.6	943.2	29,308.5

ภาคผนวก ค-1

ตารางที่ 4.3 รายได้ของเกษตรกร จากการขายผักพื้นบ้านทุกชนิด ปี พ.ศ.2556

ตารางที่ 4.3 รายได้ของเกษตรกร จากการขายผักพื้นบ้านทุกชนิด ปี พ.ศ.2556

เกษตรกร	รายได้ (บาทต่อปี)	เกษตรกร	รายได้ (บาทต่อปี)
f1	5,811.0	m1	8,043.2
f2	2,534.0	m2	57,162.0
f3	3,683.5	m3	2,298.0
f4	203.5	m4	14,794.0
f5	16,346.7	m5	409.0
f6	7,205.5	m6	4,606.5
f7	11,396.0	m7	3,696.7
f8	3,159.0	m8	28,274.0
f9	15,125.6	m9	843.0
f10	17,619.5	m11	295.0
f11	18,759.5	m14	2,734.0
f12	5,653.0	m15	1,588.0
f13	2,159.0	m16	410.0
f14	7,427.0	m19	20.0
f15	17,980.5	m20	221.0
f16	11,306.0	m21	504.0
f17	15,915.8	m23	36,387.0
f18	167.0	m24	428.0
f19	116.0	m25	469.0
f20	6,844.0	m34	15.0
f21	5,280.0	m35	393.0
f22	3,708.5	m37	54.0
f23	57,677.0	m40	1,596.0
f24	3,159.0	m41	302.0
f25	45.0	m43	252.0

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

เลขตรกร	รายได้ (บาทต่อปี)	เลขตรกร	รายได้ (บาทต่อปี)
f26	10,755.0	m45	171.0
f27	3,551.9	m47	314.0
f28	8,792.0	m50	1,987.0
f30	474.0	m51	80.0
f32	10,981.0	m53	163.0
f33	459.0		
f35	1,681.4		
f37	48.0		
f40	6,005.0		
f41	1,543.0		
f42	3,757.0		
f43	9,110.0		
f44	347.0		
f45	195.0		
f50	79.0		
f51	962.0		
f52	398.0		
f54	20.0		
f59	230.0		
f61	7,556.0		
f62	2,118.0		
f63	33.0		
f64	631.0		
f65	285.0		
f67	844.0		
f68	106.0		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

เกษตรกร	รายได้ (บาทต่อปี)	เกษตรกร	รายได้ (บาทต่อปี)
f69	87.0		
f70	29.0		
f71	346.0		
f72	365.0		
f76	75.0		
f77	171.0		
รายได้รวมของเกษตรกรจากการขายผักพื้นบ้านทุกชนิด เท่ากับ 479,825.2 บาทต่อปี			

กำหนดให้ f คือ female (เกษตรกรเพศหญิง)

m คือ male (เกษตรกรเพศชาย)

ภาคผนวก ค-2

ตารางที่ 4.4 รายได้ของเกษตรกรจากการขายผักพื้นบ้านทุกชนิดเป็นรายเดือน
ปี พ.ศ.2556 (หน่วย : บาท)

ตารางที่ 4.4 รายได้ของเกษตรกรจากการขายผักพื้นบ้านทุกชนิดเป็นรายเดือน ปี พ.ศ.2556 (หน่วย : บาท)

เกษตรกร	เดือน												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
f1	351.0	140.0	424.0	245.0	325.0	1,077.0	1,992.0	-	558.0	280.0	69.0	350.0	5,811.0
f2	45.0	-	-	-	167.0	403.5	1,225.0	-	203.0	99.0	253.5	138.0	2,534.0
f3	319.0	157.0	267.0	260.0	495.0	701.5	604.0	-	396.0	362.0	122.0	-	3,683.5
f4	40.0	-	-	-	-	-	-	163.5	-	-	-	-	203.5
f5	1,567.5	701.0	3,135.0	1,920.6	2,260.0	1,897.3	1,369.0	-	1,379.0	884.4	726.9	506.0	16,346.7
f6	770.0	451.0	894.0	202.0	122.0	1,760.5	1,686.0	-	135.0	685.0	401.0	99.0	7,205.5
f7	440.0	195.0	680.0	395.0	868.0	1,600.0	1,539.0	-	883.0	1,125.0	3,241.0	430.0	11,396.0
f8	351.0	384.0	-	-	362.0	760.0	582.0	-	-	334.0	386.0	-	3,159.0
f9	3,130.0	434.0	1,292.0	495.0	1,144.0	1,630.8	2,571.0	-	513.0	1,126.0	1,855.8	934.0	15,125.6
f10	886.0	1,188.5	2,038.5	548.0	870.0	1,830.5	2,824.0	-	1,246.0	1,793.0	1,655.0	2,740.0	17,619.5
f11	3,858.5	1,050.0	2,086.0	674.0	1,793.0	3,351.0	2,496.0	-	1,112.0	939.0	915.0	485.0	18,759.5
f12	320.0	451.0	557.0	612.0	1,705.0	551.0	205.0	-	521.0	625.0	106.0	-	5,653.0
f13	-	-	27.0	610.0	811.0	388.0	115.0	-	208.0	-	-	-	2,159.0

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

เกษตรกร	เดือน												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
f14	293.0	461.0	762.0	491.0	1,398.0	334.5	867.0	439.5	278.0	1,783.0	320.0	-	7,427.0
f15	1,809.0	601.0	3,377.0	1,344.0	1,077.0	2,560.0	2,220.0	-	1,850.0	1,402.0	545.5	1,195.0	17,980.5
f16	384.0	271.0	807.0	2,198.0	905.0	1,671.0	1,095.0	-	596.0	1,137.0	1,830.0	412.0	11,306.0
f17	435.0	1,988.0	1,650.0	927.0	1,503.0	2,554.0	2,375.0	2,135.5	728.0	193.0	629.3	798.0	15,915.8
f18	167.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	167.0
f19	54.0	-	62.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	116.0
f20	84.0	280.0	909.0	436.0	1,222.0	1,430.0	350.0	-	750.0	1,094.0	289.0	-	6,844.0
f21	-	120.0	403.0	-	542.0	1,660.0	1,207.0	-	455.0	480.0	109.0	304.0	5,280.0
f22	-	205.0	-	-	1,852.0	650.5	232.0	-	159.0	287.0	100.0	223.0	3,708.5
f23	-	4,872.0	8,411.0	2,210.0	5,295.0	2,019.8	8,667.0	-	5,085.7	4,315.0	2,688.5	14,113.0	57,677.0
f24	-	1,979.0	540.0	430.0	-	210.0	-	-	-	-	-	-	3,159.0
f25	-	45.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45.0
f26	-	313.0	1,875.0	196.0	1,124.0	2,027.5	1,745.0	1,493.0	433.0	1,019.0	529.5	-	10,755.0
f27	133.9	-	-	632.0	1,326.0	748.0	-	652.0	60.0	-	-	-	3,551.9
f28	-	189.0	1,582.0	855.0	821.0	1,527.5	1,297.0	1,528.5	213.0	337.0	180.0	262.0	8,792.0

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

เกษตรกร	เดือน												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
f59	-	-	-	-	230.0	-	-	-	-	-	-	-	230.0
f61	-	-	-	-	1,076.0	1,480.0	1,682.0	843.0	47.0	334.0	1,099.0	995.0	7,556.0
f62	-	-	-	-	-	606.0	1,292.0	220.0	-	-	-	-	2,118.0
f63	-	-	-	-	33.0	-	-	-	-	-	-	-	33.0
f64	-	-	-	-	-	-	355.0	-	127.0	52.0	7.0	90.0	631.0
f65	-	-	-	125.0	160.0	-	-	-	-	-	-	-	285.0
f67	-	-	-	-	-	-	100.0	-	-	744.0	-	-	844.0
f68	-	-	106.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	106.0
f69	-	-	-	-	-	-	-	87.0	-	-	-	-	87.0
f70	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29.0	-	-	29.0
f71	-	-	-	-	-	-	-	346.0	-	-	-	-	346.0
f72	-	-	-	-	-	-	-	365.0	-	-	-	-	365.0
f76	-	-	75.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	75.0
f77	-	-	-	-	-	-	-	141.0	-	30.0	-	-	171.0
m1	634.0	520.0	2,053.0	422.4	1,421.0	808.8	743.0	-	514.0	525.0	392.0	10.0	8,043.2

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

เลขตกร	เดือน												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
m23	-	-	-	-	-	934.0	4,806.0	-	8,206.0	649.0	17,929.0	3,863.0	36,387.0
m24	-	-	-	-	-	428.0	-	-	-	-	-	-	428.0
m25	-	-	-	-	-	37.0	-	-	432.0	-	-	-	469.0
m34	-	-	-	-	-	-	-	15.0	-	-	-	-	15.0
m35	-	-	-	-	-	-	-	393.0	-	-	-	-	393.0
m37	-	-	-	-	-	-	-	54.0	-	-	-	-	54.0
m40	-	-	-	-	-	-	-	214.0	331.0	554.0	497.0	-	1,596.0
m41	-	-	-	-	-	-	-	-	263.0	39.0	-	-	302.0
m43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	252.0	-	-	252.0
m45	-	-	-	-	-	-	-	148.0	-	23.0	-	-	171.0
m47	-	-	-	-	-	-	-	-	-	314.0	-	-	314.0
m50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	185.0	839.0	963.0	1,987.0
m51	-	80.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	80.0
m53	-	-	-	-	-	163.0	-	-	-	-	-	-	163.0
รวม	44,771.9	23,032.5	51,565.5	25,609.0	44,957.7	55,732.7	59,478.0	12,288.0	37,521.7	34,562.4	46,957.9	43,348.0	479,825.2

กำหนดให้ f คือ female (เกษตรกรเพศหญิง)

m คือ male (เกษตรกรเพศชาย)

ภาคผนวก ค-3

ตารางที่ 4.5 รายได้จากผลผลิตต่อเนื่องของเกษตรกรเป็นรายเดือน ปี พ.ศ.2556 (หน่วย : บาท)

ตารางที่ 4.5 รายได้จากผลผลิตต่อเนื่องของเกษตรกรเป็นรายเดือน ปี พ.ศ.2556 (หน่วย : บาท)

รายการ	เดือน												
	ม. ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
1. ขนมเงินสด	525.0	865.0	2,415.0	-	2,125.0	2,040.0	3,815.0	6,115.0	1,405.0	1,775.0	1,120.0	-	22,200.0
2. ชุดตั้มยำ	-	285.0	250.0	-	-	-	-	-	160.0	50.0	-	-	745.0
3. มะขามเปียก	-	380.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	380.0
4. ขี้เหล็กต้ม	-	-	-	54.0	-	-	-	-	-	-	-	-	54.0
5. หน่อไม้ต้ม	-	-	-	-	37.0	1,629.0	2,916.0	3,818.0	705.0	210.0	-	-	9,315.0
6. หน่อไม้เส้น	-	-	-	-	-	45.0	-	82.0	-	-	-	-	127.0
7. หน่อไม้เผา	-	-	-	-	-	48.0	-	-	-	-	-	-	48.0
8. ขนมห่อไม้	-	-	-	-	-	-	-	360.0	-	-	-	-	360.0
9. ขนมหักทอง	-	-	-	-	-	-	-	360.0	-	-	-	-	360.0
10. แป้งขมิ้น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	175.0	-	-	175.0
รวม	525.0	1,530.0	2,665.0	54.0	2,162.0	3,762.0	6,731.0	10,735.0	2,270.0	2,210.0	1,120.0	-	33,764.0

ภาคผนวก ค-4

ตารางที่ 4.6 รายได้ของเกษตรกรที่มีผลผลิตต่อเนื่องและไม่มีผลผลิตต่อเนื่อง (บาทต่อปี)

ตารางที่ 4.6 รายได้ของเกษตรกรที่มีผลผลิตต่อเนื่องและไม่มีผลผลิตต่อเนื่อง (บาทต่อปี)

มีผลผลิตต่อเนื่อง		ไม่มีผลผลิตต่อเนื่อง	
เกษตรกร	รายได้ (บาท)	เกษตรกร	รายได้ (บาท)
f1	5,811.0	f2	2,534.0
f11	18,759.5	f3	3,683.5
f13	2,159.0	f4	203.5
f15	17,980.5	f5	16,346.65
f61	7,556.0	f6	7,205.5
f26	10,755.0	f7	11,396.0
f16	11,306.0	f10	17,619.5
f9	15,125.6	f17	15,915.8
f14	7,427.0	f18	167.0
f35	1,681.4	f19	116.0
f8	3,159.0	f22	3,708.5
m2	57,162.0	f23	57,677.0
f13	2,159.0	f24	3,159.0
f28	8,792.0	f27	3,551.9
f12	5,653.0	f30	474.0
f33	459.0	f32	10,981.0
f25	45.0	f37	48.0
m20	221.0	f40	6,005.0
f28	8,792.0	f41	1,543.0
f20	6,844.0	f42	3,757.0
m4	14,794.0	f43	9,110.0
f71	365.0	f44	347.0
f21	5,280.0	f45	195.0
รายได้เฉลี่ย	9,229.8	f50	79.0

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

มีผลผลิตต่อเนื่อง		ไม่มีผลผลิตต่อเนื่อง	
เกษตรกร	รายได้ (บาท)	เกษตรกร	รายได้ (บาท)
		f51	962.0
		f52	398.0
		f59	230.0
		f62	2,118.0
		f63	33.0
		f64	631.0
		f65	285.0
		f67	844.0
		f68	106.0
		f69	87.0
		f70	29.0
		f72	365.0
		f76	75.0
		f77	171.0
		m1	8,043.15
		m3	2,298.0
		m5	409.0
		m6	4,606.5
		m7	3,696.7
		m8	28,274
		m9	843.0
		m11	295.0
		m14	2,734.0
		m15	1,588.0
		m16	410.0

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

มีผลผลิตต่อเนื่อง		ไม่มีผลผลิตต่อเนื่อง	
เกษตรกร	รายได้ (บาท)	เกษตรกร	รายได้ (บาท)
		m19	20.0
		m21	504.0
		m23	36,387.0
		m24	428.0
		m25	469.0
		m35	393.0
		m37	54.0
		m40	1,596.0
		m41	302.0
		m43	252.0
		m45	171.0
		m47	314.0
		m50	1,987.0
		m51	80.0
		m53	163.0
		รายได้เฉลี่ย	4,351.16

กำหนดให้ f คือ female (เกษตรกรเพศหญิง)

m คือ male (เกษตรกรเพศชาย)

ภาคผนวก ง
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ภาคผนวก จ
ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย รุ่งฤดี รัตนวิไล

การศึกษา

- 2557 ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- 2537 ศศ.ม. (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน
- 2533 บช.บ. (การบัญชี) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ผู้วิจัย สถาพร ปิ่นเจริญ

การศึกษา

- 2539 พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พบ.ม. / M.P.A.) (การบริหารองค์การและการจัดการ) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA) ,.
- 2535 บริหารธุรกิจบัณฑิต (บช.บ.) เกียรตินิยมอันดับสอง (การบริหารธุรกิจระหว่างประเทศ) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

ผู้วิจัย ลั่นทม จอนจวบทรง

การศึกษา

- 2552 PhD (Information Management) Victoria University of Wellington, New Zealand
- 2539 MSc (Information Management) Asian Institute of Technology (AIT), Pratumthanee, Thailand
- 2536 Certificate of Leadership, Asian Rural Institute, Tochigi, Japan
- 2531 วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เทคโนโลยีการผลิตสัตว์) คณะเทคโนโลยีการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง